

სსიპ - ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

სოციოლოგიის საბაკალავრო პროგრამა

ანა დიასამიძე

მშობლების ემიგრაციის სოციალური ფასი: გავლენა შვილების
სოციალიზაციაზე

ნაშრომი შესრულებულია სოციოლოგიის ბაკალავრის აკადემიური
ხარისხის მოსაპოვებლად

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ამირან ბერძენიშვილი
ფილოსოფიის დოქტორი, თსუ პროფესორი

თბილისი 2026

ანოტაცია

დღევანდელ საქართველოში საზღვარგარეთ შრომითი მიგრაცია ერთ-ერთ ყველაზე ფართომასშტაბიან მოვლენად არის ქცეული. მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიუხედავად, აღნიშნული ტენდენცია მძიმე დარტყმას აყენებს ოჯახურ ერთობასა და იწვევს მშობლისა და შვილს შორის ფიზიკური კავშირის გაწყვეტას. წარმოდგენილი ნაშრომის აქტუალობას განსაზღვრავს ამ მწვავე სოციალური გამოწვევის ანალიზი, თუმცა აქცენტი გადატანილია აქამდე ნაკლებად შესწავლილ ჯგუფზე, სტუდენტ ახალგაზრდებზე. კვლევის ობიექტად შერჩეული არიან ის ახალგაზრდები, რომელთა მშობლები უცხოეთში სამუშაოდ იმყოფებიან, ხოლო კვლევის საგანს წარმოადგენს ხანგრძლივი განშორების შედეგად გადახდილი სოციალური ფასი და მისი უშუალო ასახვა ახალგაზრდების პიროვნებაზე და სოციალიზაციის პროცესზე. დასახული მიზნის მისაღწევად განისაზღვრა შემდეგი ამოცანები - ახალგაზრდების ყოველდღიური ყოფითი სირთულეების შესწავლა, საგანმანათლებლო სივრცეში სტუდენტთა ადაპტაციისა და აკადემიური მოსწრების შეფასება, დისტანციური კომუნიკაციის თავისებურებების გარკვევა და მათი სამომავლო გეგმების ანალიზი.

ნაშრომის ძირითადი მეცნიერული სიახლე ისაა, რომ იგი სცილდება ადრეულ ასაკში მყოფი ბავშვების შესწავლის პრაქტიკას და აჩვენებს, რომ მშობლის არყოფნით გამოწვეული ტრამვული ეფექტები სტუდენტობის პერიოდში, დამოუკიდებელი ცხოვრების დაწყებისას, კიდევ უფრო მწვავედება. კვლევაში გამოყენებულია შერეული მეთოდოლოგიური მიდგომა, რაც გულისხმობს რაოდენობრივი ონაღინ გამოკითხვის, სტუდენტებთან ჩაწერილი სიღრმისეული ინტერვიუებისა და დარგის სპეციალისტების ექსპერტული მოსაზრებების სინთეზს. ნაშრომის უმთავრესი მიგნებები მიანიშნებს ნათესაური მხარდაჭერის ქსელების დასუსტებაზე, რაც არაფორმალური მეურვეობის კრიზისს იწვევს. ასევე გამოვლინდა „ნაადრევი ზრდასრულობის“ ფენომენი, რაც ახალგაზრდებს მუდმივი დროის დეფიციტის პირობებში ამყოფებს. მნიშვნელოვან მიგნებას წარმოადგენს ტექნოლოგიური კავშირების ილუზორულობა და „ზრუნვის სახელით დამკვიდრებული ორმხრივი დუმილის პრაქტიკა“, როდესაც მშობლები და შვილები უერთიერთდაზოგვის გამო მალავენ რეალურ პრობლემებს, რაც აღრმავებს მათ ფსიქო-ემოციურ მართობას და მწვავედ ვლინდება ფსიქოსომატურ დარღვევებში.

გარდა ამისა, ნაშრომმა საზოგადოებრივ სივრცეში არსებული ფარული მარგინალიზაციისა და უმაღლესი სასწავლებლების მხრიდან არსებული მხარდაჭერის სტრატეგიების არარსებობა გამოავლინა . საბოლოო ჯამში, შედეგები მოწმობს, რომ მიღებული მატერიალური კაპიტალის მიუხედავად, შვილები მშობლის ემიგრაციას უდიდეს დანაკარგად მიიჩნევენ, რის გამოც სამომავლოდ კატეგორიულად უარყოფენ ტრანსნაციონალური ოჯახის მოდელის შექმნასა და მიგრაციული ციკლის გაგრძელებას.

Abstract

In today's Georgia, labor migration abroad has become one of the largest events. Despite the improvement of the material situation, this trend deals a heavy blow to family unity and leads to the severing of the physical connection between parent and child. The relevance of the presented work is determined by the analysis of this acute social challenge, although the emphasis has been shifted to the previously less studied groups, student youth. The object of the research is selected those young people whose parents are working abroad, and the subject of the research is the social price paid as a result of a long separation and its direct reflection on the personality of young people and the process of socialization. In order to achieve the set goal, the following tasks were defined - studying the daily life difficulties of young people, evaluating the adaptation and academic performance of students in the educational space, clarifying the peculiarities of remote communication and analyzing their future plans.

The main scientific innovation of the paper is that it goes beyond the practice of studying children at an early age and shows that the traumatic effects caused by the absence of parents during the student period, at the beginning of an independent life, are further aggravated. The study uses a mixed methodological approach, which involves the synthesis of quantitative online surveys, recorded in-depth interviews with students, and expert opinions of specialists in the field. The paper's key findings suggest a weakening of kinship support networks, leading to a crisis of informal guardianship. The “phenomenon of early adulthood has also been identified, which puts young people in constant time deficit conditions. A significant finding is the illusory nature of technological connections and “, the practice of mutual silence established in the name of care, when parents and children hide real problems due to mutual savings, which deepens their psycho-emotional loneliness and manifests itself acutely in psychosomatic disorders. In addition, the study revealed hidden marginalization within the public space and a lack of support strategies from higher education institutions. In the end, the results prove that despite the material capital received, the children consider the emigration of their parents as the greatest loss, which is why they categorically deny the creation of a transnational family model and the continuation of the migration cycle in the future.

სარჩევი

შესავალი	7
თავი 1. ლიტერატურის მიმოხილვა	9
თავი 2. მეთოდოლოგია.....	11
2.1 კვლევის საგანი.....	11
2.2 კვლევის ობიექტი	11
2.3 კვლევის მიზანი	11
2.4 კვლევის ამოცანები.....	12
2.5 ჰიპოთეზა.....	12
2.6 ძირითადი ცნებების ემპირიული ინტერპრეტაცია:	13
2.7 კვლევის დიზაინი და მეთოდები.....	14
2.8 შერჩევა.....	15
2.9 კვლევის შეზღუდვები.....	16
თავი 3. მონაცემთა ანალიზი	18
3.1 სიდრმისეული ინტერვიუების ანალიზი.....	18
3.1.1 ნაადრევი ზრდასრულობა	18
3.1.2 ფორსირებული რუტინა და ყოველდღიურობის დეორგანიზაცია.....	19
3.1.3 გაუცხოება თანატოლებთან და „მოპარული“ ახალგაზრდობა	21
3.1.4 სახლის, როგორც ემოციური თავშესაფრის ტრანსფორმაცია.	22
3.1.5 ციფრული ილუზია და მისი ლიმიტები.....	23
3.1.6 ზრუნვის ფორმად ქცეული დუმილი	24
3.1.7 მომავლის პერსპექტივები და მიგრაციის „სოციალური ფასი“	24
3.2 რაოდენობრივი კვლევის ანალიზი.....	25
3.3 ექსპერტთა გამოკითხვის ანალიზი.....	32
3.3.1 სოციალური მუშაკი.....	33
3.3.1.1 სოციალური მუშაკის პერსპექტივა	33
3.3.1.2 ბავშვობის ტრანსფორმაცია და ნაადრევი პასუხისმგებლობები	34
3.3.1.3 სოციალური კონტროლის შესუსტების შედეგები	35
3.3.2 ფსიქოლოგის ინტერვიუს ანალიზი.....	38
3.3.2.1 „ფასადური ადაპტაცია“ და რეპრესირებული პროტესტის ფენომენი.....	38
3.3.2.2 დანაშაულის განცდის კომპლექსი და როლური ინვერსია	39
3.3.2.3 სუროგატული საყრდენების ძიება და ეგზისტენციალური მოწყვლადობა	40
3.3.2.4 მამის მიგრაცია VS დედის მიგრაცია	40
3.3.2.5 იდეალიზებული ხატის მსხვერვე და ზრდასრულობის კრიზისი.....	42

3.3.3 ოჯახის სოციოლოგიის ექსპერტი	43
3.3.3.1 პირველადი სოციალიზაციის კრიზისი	43
3.3.3.2 კულტურული რეპროდუქციის შეფერხება	44
3.3.3.3 შთაბეჭდილებების მართვა საუნივერსიტეტო ვირცეში	44
დასკვნა	46
ძირითადი მიგნებები	46
რჩევა-რეკომენდაციები	49
გამოყენებული ლიტერატურა:	51

შესავალი

XXI საუკუნის საქართველოში შრომითი მიგრაცია მხოლოდ ეკონომიკურ ფენომენს აღარ წარმოადგენს. იგი ტრანსფორმირდა კომპლექსურ სოციალურ პროცესად, რომელმაც სტრუქტურული ცვლილებები გამოიწვია საზოგადოების პირველად ინსტიტუტში, ოჯახში. ეკონომიკური არასტაბილურობისა და შრომის ბაზრის დისბალანსის ფონზე, ოჯახის წევრების (კერძოდ, დედების) შრომითი მიგრაცია ხშირად მიგრაციული ქცევის ერთადერთ ალტერნატივად გვევლინება, რაც მიზნად ისახავს შინამეურნეობის ფინანსურ სტაბილიზაციას. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის (საქსტატი) მონაცემებით, მხოლოდ 2014-2023 წლებში ქვეყნიდან ემიგრაციაში გავიდა 815,000-ზე მეტი საქართველოს მოქალაქე. აღნიშნული დემოგრაფიული ტენდენცია მძიმე სოციალურ ასახვას ჰპოვებს სამშობლოში დარჩენილი თაობების განვითარების ტრაექტორიაზე. ემპირიული კვლევები ადასტურებს, რომ საქართველოში ბავშვებისა და მოზარდების თითქმის 39% არის მიგრაციული სეპარაციის გავლენის ქვეშ, რაც ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია მთელ აღმოსავლეთ ევროპის რეგიონში. მშობელთა ხანგრძლივი არყოფნა არღვევს პირველადი სოციალიზაციის¹ ტრადიციული გარემოს ჰომოგენურობას. რასაკვირველია, ფულადი გზავნილების გზით მიღწეული მატერიალური პროგრესი აუმჯობესებს შინამეურნეობების ცხოვრების დონეს, თუმცა ვერ ახდენს იმ ფსიქო-ემოციური დეპრივაციისა და მენტალური ჯანმრთელობის რისკების სუბსტიტუციას, რომლებსაც ყოველდღიური ურთიერთობების დეფიციტი განაპირობებს. ციფრული ტექნოლოგიებით მედიირებული კომუნიკაცია კი, მხოლოდ ფსევდო-სიახლოვის ეფექტს ახდენს, რეალურად კი ხელს უწყობს მოზარდთა იძულებით ფორსირებულ სოციალიზაციას და ოჯახურ იერარქიაში უფროსთა ფუნქციების ნაადრევ დაკარგვას.

¹ ტერმინი „სოციალიზაცია“ ნაწარმოებია სიტყვებიდან: ლათინური „სოციალის“ (ლათ. socialis — ამხანაგური, საზოგადოებრივი) და ბერძნული სუფიქსი „იზაცია“ (ბერძნ. ization — პროცესად ქცევა, რეალიზება) — სიტყვასიტყვით ითარგმნება, როგორც „საზოგადოებრივად ქცევა“ ან „საზოგადოებაში ინტეგრირების პროცესი“.

მიუხედავად პრობლემის მასშტაბურობისა, ადგილობრივი სამეცნიერო ლიტერატურის ფოკუსი მეტწილად შემოიფარგლება მცირეწლოვანი ან ადრეული სასკოლო ასაკის ჯგუფებით. შესაბამისად, ნაკლებად არის განხილული ის გრძელვადიანი კვალი, რომელსაც მშობლის მიგრაციული ქცევა ტოვებს 18-24 წლის ახალგაზრდებზე. ეს არის გარდამავალი ასაკობრივი ზღვარი, რომელსაც სოციალური დამოუკიდებლობის მოპოვებისა და უმაღლესი განათლების მიღების ეტაპზე უწევს არსებობა უშუალო ოჯახური მხარდაჭერის გარეშე. წინამდებარე ნაშრომის თეორიულ-პრაქტიკული ღირებულება სწორედ ამ კვლევითი ნიშის იდენტიფიცირებასა და მის სოციოლოგიურ ექსპლიკაციაში მდგომარეობს.

თავი 1. ლიტერატურის მიმოხილვა

საქართველოში შრომითი მიგრაციის გავლენა ოჯახის სტრუქტურასა და თაობის განვითარებაზე ბოლო წლებში აქტიური შესწავლის საგანი გახდა. ადგილობრივ მკვლევართა ყურადღების ცენტრში სულ უფრო ხშირად ხვდება ე.წ. „სამშობლოში დარჩენილი ბავშვების“ ფენომენი, რაც მიუთითებს პრობლემის მასშტაბურობაზე, როგორც საგანმანათლებლო, ისე სოციალურ-ფსიქოლოგიურ კრილში.

ამ მიმართულებით, ერთ-ერთ ფუნდამენტურ მასალას წარმოადგენს საერთაშორისო ასოციაცია „კივიტას გეორგიკას“ მიერ განხორციელებული კვლევა, რომელიც შრომითი მიგრანტების სამშობლოში დარჩენილი ბავშვებისა და ოჯახების საჭიროებების იდენტიფიცირებას ისახავს მიზნად. („კივიტას გეორგია“, 2017). აღნიშნულ კვლევაში მკაფიოდ არის ნაჩვენები, რომ მშობლის, განსაკუთრებით კი დედის ხანგრძლივი ფიზიკური არყოფნა არღვევს ოჯახის ტრადიციულ სოციალიზაციის ფუნქციას და აიძულებს ოჯახურ სისტემას, გაიაროს იძულებითი სტრუქტურული რეკონფიგურაცია. („კივიტას გეორგიკა“, 2017). მიუხედავად იმისა, რომ ემიგრაციიდან მიღებული ფულადი გზავნილები თითქოს აუმაღლებს ოჯახის მატერიალურ მდგომარეობას, ემპირული მონაცემები ადასტურებენ, რომ ეკონომიკური კეთილდღეობა ვერ ახდენს იმ ფსიქო და ემოციური არქონის კომპენსირებას, რომელსაც მოზარდი ყოველდღიურ ცხოვრებაში განიცდის.

პრობლემას კიდევ უფრო ღრმად აანალიზებს „ახალგაზრდა ფსიქოლოგთა და ექიმთა ასოციაციის“ (YPU) მიერ ჩატარებული კვლევა, რომელიც შეისწავლის მიგრანტი მშობლების შვილების ქცევით და ემოციურ თავისებურებებს (YPU, 2014). კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ მშობლის დისტანცირება პირდაპირ ზემოქმედებს მოზარდებში შფოთვის, დეპრესიული სიმპტომებისა და სოციალური იზოლაციის მაღალ მაჩვენებლებზე. სოციალური კონტროლის მექანიზმების შესუსტება კი ხშირად იწვევს ექსტერნალიზებულ ან ინტერნალიზებულ პრობლემებს, რაც მნიშვნელოვნად აფერხებს მოზარდის ჯანსაღ საზოგადოებრივ ინტეგრაციას (YPU, 2014).

როგორც პლატფორმა „პუბლიკას“ მიერ გაშუქებულ კვლევით მასალებშია აღნიშნული, მასწავლებლები და სხვა სოციალური სფეროს სპეციალისტები ხშირად უსვამენ ხაზს იმ

ფაქტს, რომ მიგრანტი მშობლების შვილებს უყალიბდებათ მწვავე ქცევითი სირთულეები (პუბლიკა,2021). ამასთანავე, ანალიზი აჩვენებს, რომ მიგრანტი დედების შვილები განიცდიან ე.წ. „ემოციური მიტოვებულობას“, სადაც ფულადი გზავნილები აღქმულია, როგორც მშობლის მხრიდან დანაშაულის გრძნობის კომპენსაციის ერთგვარი მექანიზმი და არა როგორ რეალური მზრუნველობა. (პუბლიკა,2023). დისტანციური მედიირებული კომუნიკაცია ვერ ახდენს იმ ფიზიკური თანაარსებობის კომპენსირებას და აყალიბებს სიახლოვის მხოლოდ ზედაპირულ ილუზიას, რის გამოც ბავშვები იძულებულნი ხდებიან ნაადრევად დამოუკიდებლობა გახდნენ და საკუთარ თავზე აიღონ უფროსებისთვის განკუთვნილი პასუხისმგებლობები ოჯახში. (პუბლიკა,2023).

აღნიშნული ორგანიზაციების, ისე როგორც სხვა მიმდინარე კვლევების ფოკუსი ძირითადად მიმართულია მცირეწლოვან ან სასკოლო ასაკის ბავშვებზე, თითქმის შეუსწავლელია საკითხი, თუ რა კვალს ტოვებს ეს პროცესი 18-24 წლის ახალგაზრდებზე, რომლებიც უკვე სტუდენტობის ეტაპზე გადადიან/არიან, ოჯახური სოციალური საყრდენების გარეშე უმკლავდებიან ცხოვრებისეულ კრიზისებს. შესაბამისად, წინამდებარე ნაშრომი ავსებს ამ აკადემიურ ნიშას და გვთავაზობს პრობლემის გააზრებას გრძელვადიან სოციოლოგიურ პერსპექტივაში.

თავი 2. მეთოდოლოგია

2.1 კვლევის საგანი

მშობლის ფიზიკური არყოფნის პირობებში სოციალიზაციის ტრადიციული აგენტების ფუნქციური ჩანაცვლების პროცესები, როლური ადაპტაციის პრაქტიკები, ნაადრევი ზრდასრულობის ფენომენი და ამ გამოცდილების გავლენა ახალგაზრდების ყოველდღიურ ფუნქციონირებასა და სამომავლო ცხოვრებისეულ სტრატეგიებზე.

2.2 კვლევის ობიექტი

კვლევის ობიექტები არიან საქართველოში მცხოვრები 18-დან 24 წლამდე ასაკობრივი ჯგუფის ახალგაზრდები, რომლებიც იმყოფებიან პიროვნული და სოციალური განვითარების (ზრდასრულობის ზღვარზე გარდამავალ) ფაზაში და რომელთა მინიმუმ ერთი მშობელი მაინც, შრომითი მიგრაციის მიზეზით, იმყოფება საზღვარგარეთ.

2.3 კვლევის მიზანი

კვლევის მიზანი წარმოადგენს მშობლების შრომითი მიგრაციის კონტექსტში 18-24 წლის ახალგაზრდების სოციალიზაციის პროცესის, მრავალგანზომილებიანი, კომპლექსური შესწავლა და მისი სოციოლოგიური ანალიზი. კვლევა აგებულია შერეული მეთოდოლოგიაზე, თვისებრივი და რაოდენობრივი მידგომების ერთობლიობაზე. ნაშრომი მიზნად ისახავს შეისწავლოს ემოციურ დანაკლისს და ეკონომიკურ კეთილდღეობას შორის არსებული პარადოქსი, ოჯახში ძალაუფლების დინამიკის რეკონფიგურაცია და მედიირებული კომუნიკაციის გავლენა ახალგაზრდების იდენტობის ფორმირებასა და როლურ ადაპტაციაზე. კვლევა მიმართულია იმის დასადგენად, თუ რა კვალს ტოვებს აღნიშნული სტრუქტურული გარდაქმნები ახალგაზრდების სოციალურ ფუნქციონირებასა და საზოგადოებრივ ინტეგრაციაზე.

2.4 კვლევის ამოცანები

კვლევის მიზნიდან გამომდინარე ჩამოყალიბდა შემდეგი ამოცანები:

- **სოციალიზაციის ტრადიციული მოდელების დეცენტრალიზაციის შესწავლა:** იმის კვლევა, თუ როგორ იცვლება ძალაუფლების დინამიკა შინამეურნეობაში და გადაწყვეტილების მიღების მოდელები მშობლის მიგრაციის შემდეგ. იმის დადგენა, თუ ვინ ითავსებს დომინანტურ როლს, თავად ახალგაზრდა, ოჯახის წევრები თუ სხვა ნათესავები.
- **ახალგაზრდების როლური ადაპტაციის და „ნაადრევი ზრდასრულობის“ პროცესების ანალიზი:** ახალგაზრდების მიერ ახალი სოციალური როლების მორგების ანალიზი და იმის შეფასება, თუ როგორ აისახება ნაადრევი გაზრდის ფენომენი მათ პიროვნულ იდენტობასა და საკუთარი თავის, როგორც დამოუკიდებელი ინდივიდის აღქმაზე.
- **დისტანციური კომუნიკაციის ეფექტიანობის შეფასება:** ციფრული ტექნოლოგიების როლის დადგენა მშობლისა და შვილის ემოციური მიზმულობის შენარჩუნების, კომუნიკაციის ინტენსივობისა და ტრადიციული სოციალიზაციის დეფიციტის შევსების პროცესში.
- **მიგრაციული გამოცდილების გავლენა ახალგაზრდების ცხოვრებისეულ სტრატეგიებზე:** იმის გაანალიზება, თუ როგორ განსაზღვრავს მშობლის ემიგრაცია ახალგაზრდების სამომავლო საგანმანათლებლო და კარიერულ მისწრაფებებს, და მათი დამოკიდებულება ქვეყნიდან შესაძლო მიგრაციის მიმართ.

2.5 ჰიპოთეზა

მოზარდობის ასაკში გამოვლილი მშობლის ხანგრძლივი მიგრაციული სეპარაცია პირდაპირ კავშირშია ახალგაზრდების სოციალური ადაპტაციის სირთულეებთან და ადრეულ ზრდასრულობაში ემოციური დაუცველობის მაღალ მაჩვენებელთან.

ქვე-ჰიპოთეზა:

- ციფრული და მედიირებული კომუნიკაცია ვერ ახდენს მშობლის ფიზიკური არყოფნით გამოწვეული სოციალიზაციური და ემოციური დეფიციტის სრულფასოვარ კომპენსირებას.
- მშობლის ემიგრაციის ხანგრძლივი გამოცდილება მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ახალგაზრდების სამომავლო სტრატეგიებზე და ზრდის მათ მისწრაფებას საკუთარი პოტენციური მიგრაციული ქცევისკენ.

2.6 ძირითადი ცნებების ემპირიული ინტერპრეტაცია:

ნაადრევი ზრდასრულობა (Adultification/Parentification) - ფენომენი, რომლის დროსაც ახალგაზრდები, ბუნებრივი ასაკობრივი გზის გამოტოვებით, ნაადრევად ეკიდებიან და ითვსებიან ისეთ საყოფაცხოვრებო და ეკონომიკურ პასუხისმგებლობებს, რომლებიც ნორმალურ პირობებში ზრდასრულ/სრულწლოვან ადამიანს ეკუთვნის. (ფინანსური და ორგანიზაციული გადაწყვეტილებების დამოუკიდებლად მიღება, შინამეურნეობისა და საოჯახო საქმეების მართვაში აღებული დამატებითი როლები და საკუთარი თავის, როგორც „თანატოლებზე უფრო ნაადრევად მომწიფებულის“ სუბიექტის თვითაღქმა. (Burton, 2007; Jurkovic, 1997).

სოციალიზაციის ტრადიციული მოდელების დეცენტრალიზაცია - პროცესი, რომლის დროსაც მშობლის ფიზიკური არყოფნის პირობებში იცვლება შინამეურნეობაში არსებული ძალაუფლებრივი დინამიკა, აღმზრდელობითი ფუნქციები და ოჯახური სტრუქტურის იერარქია. (Berger & Luckmann, 1966).

სოციალიზაციის აგენტები - ნიშნავს - ინსტიტუტებს, ცალკეულ ადამიანებს და ჯგუფებს, რომლებიც ხელს უწყობენ სოციალიზაციას. (ოჯახი, მეგობრები, მასწავლებლები) (Giddens, 2009)

ემიგრაცია - ტერმინი „ემიგრაცია“ ნაწარმოებია სიტყვებიდან: ლათინური თავსართი „ე/ექს“ (ლათ. *ex* - გარეთ, მიღმა) და „მიგრარე“ (ლათ. *migrare* - გადასახლება, ადგილის შეცვლა) - სიტყვასიტყვით ითარგმნება, როგორც „გარეთ გადასახლება“ ან „საკუთარი ქვეყნის დატოვება“.

ტრანსნაციონალური ოჯახი (Transnational families) - ოჯახური სტრუქტურა, რომლის წევრების ფიზიკურად სხვადასხვა ქვეყანაში ცხოვრობენ, თუმცა ინარჩუნებენ საერთო სოციალურ, ეკონომიკურ და ემოციურ სივრცეს სახელმწიფო საზღვრებს მიღმა. (Bryceson & Vuorela, 2002; Levitt, 2001)

2.7 კვლევის დიზაინი და მეთოდები

- **თვისებრივი კვლევა**

მონაცემთა შეგროვების ძირითად მეთოდად გამოყენებულია ნახევრასტრუქტურირებული სიღრმისეული ინტერვიუ. აღნიშნული მიდგომა მკვლევარს საშუალებას აძლევს გასცდეს აღწერით სტატისტიკას და შეისწავლოს რესპოდენტთა პირადი, სუბიექტური გამოცდილებები, ტრამვები და ყოველდღიური რეალობა.

- **რაოდენობრივი კვლევა**

მონაცემთა პირველადი შეგროვების მიზნით გამოყენებული იქნა ონლაინ გამოკითხვის მეთოდი. შემუშავებული იქნა სტრუქტურირებული კითხვარი, Google Forms-ის პლატფორმის ბაზაზე და მოიცავდა დახურული ტიპის კითხვებსა და ფსიქო-სოციალურ სკალებს.

- **ექსპერტთა გამოკითხვა**

კვლევის ვალიდობისა და მაკრო-ანალიზის გაძლიერების მიზნით, ჩატარდა სიღრმისეული ინტერვიუები სოციოლოგიის, ფსიქოლოგიისა და სოციალური მუშაობის მიმართულებით მოღვაწე კვალიფიციურ სპეციალისტებთან.

ექსპერტთა გამოკითხვის ძირითად მიზნებს წარმოადგენს:

- მშობელთა ემიგრაციით გამოწვეული ფსიქო-ემოციური დეპრივაციისა და სოციალიზაციური ხარვეზების ანალიზი პროფესიულ გამოცდილებაზე დაყრდნობით.

- ტრანსნაციონალურ ოჯახებში მიმდინარე სტრუქტურული და როლური ტრანსფორმაციების შესახებ პროფესიული, სისტემური ხედვების ინტეგრირება ნაშრომში.
- ემპირიული კვლევის (რაოდენობრივი და თვისებრივი კომპონენტების) ფარგლებში მიღებული პირველადი მონაცემების მაკრო-სოციოლოგიურ ჭრილში ინტერპრეტაცია და თეორიული ვალიდობის უზრუნველყოფა.
- რესპოდენტების ნარატივების შეჯერება სოციალური პოლიტიკის არსებულ რეალობასთან და კვლევის საბოლოო მიგნებების ანალიტიკური სანდოობის გაძლიერება.

2.8 შერჩევა

კვლევის სამიზნე ჯგუფს წარმოადგენენ საქართველოში მცხოვრები 18-24 წლის ახალგაზრდები, რომელთა მშობელსაც/მშობლებსაც აქვს შრომითი მიგრაციის გამოცდილება და რომლებმაც ბავშობის ან მოზარდობის პერიოდში გამოიარეს მიგრაციული სეპარაციის პროცესი. მოცემული ასაკობრივი ზღვარი შერჩეულ იქნა იმ მნიშვნელობიდან გამომდინარე, რაც ადრეულ ზრდასრულობასა და სოციალურ დამოუკიდებლობის ფაზაში გადასვლას ახლავს თან.

სამიზნე ჯგუფთან ერთად, კვლევაში ექსპერტთა ერთობლიობაც ჩართულია, რომელიც აერთიანებს სოციოლოგს, სოციალურ მუშაკს, ფსიქოლოგიის სფეროს სპეციალისტებს, რაც უზრუნველყოფს მიღებული ემპირიული მონაცემების მაკრო-ანალიტიკურ ინტერპრეტაციასა და კრიტიკულ შეფასებას.

კვლევის მიზნიდან გამომდინარე, შერჩევის პროცესი წარიმართა რამდენიმე ეტაპად:

- **თვისებრივი** - მონაწილეთა შერჩევა წარიმართა „თოვლის გუნდის“ მეთოდით. სიღრმისეული შესწავლისთვის შეირჩნენ ის ახალგაზრდები, რომლებსაც აქვთ მშობლებთან მიგრაციული სეპარაციის გამოცდილება და ოჯახურ სისტემაში როლური გადაადგილების (უფროსების პასუხისმგებლობების ნაადრევი აღება) გამოხატული ნიშნები. ამ მიდგომამ შესაძლებელი გახადა, ინდივიდუალური, სუბიექტური გამოცდილებების სიღრმისეული სოციოლოგიური ანალიზი.

- **რაოდენობრივი** - რესპოდენტთა ფორმირება განხორციელდა მიზნობრივი და ხელმისაწვდომობაზე დაფუძნებული შერჩევის პრინციპით. კვლევაში მონაწილეობა მიიღეს იმ ახალგაზრდებმა, რომლებიც აკმაყოფილებდნენ თემატურ კრიტერიუმს, ონლაინ პლატფორმის საშუალებით რესპოდენტთა მოძიებამ უზრუნველყო ფართო გეოგრაფიული არეალის მოცვა და მიგრაციული სეპარაციის გავლენით გამოწვეული სტრუქტურული და სოციო-ფსიქოლოგიური ტენდენციების იდენტიფიცირება.
- **ექსპერტული ინტერვიუები** - რესპოდენტები შეირჩნენ კრიტერიუმებზე დაფუძნებული მიზნობრივი შერჩევის პრინციპით, მათი აკადემიური პროფილის, სამეცნიერო პუბლიკაციებისა და პრაქტიკული კომპეტენციის საფუძველზე. აღნიშნული სუბიექტების კვლევაში ჩართულობამ უზრუნველყო პირველადი ემპირიული მიგნებების თეორიული ტრიანგულაცია და შედეგობის ვალიდობის მაღალი ხარისხი.

2.9 კვლევის შეზღუდვები

- კვლევის შეზღუდვას წარმოადგენდა ის, რომ ჩატარდა მცირე მასშტაბის კვლევა და ვერ შევძელი მოსახლეობის დიდი რაოდენობის გამოკითხვა, რაც დამეხმარებოდა საკითხის ძირეულ ანალიზში.
- ამის გარდა, მთავარ შეზღუდვას საკვლევი თემის ფსიქო-ემოციური სენსიტიურობა წარმოადგენდა. რესპოდენტთა ნაწილს ახასიათებდა ბუნებრივი ჩაკეტილობა საკუთარ ტრამვულ გამოცდილებებზე, გაუცხოებისა და ოჯახურ კრისიზებზე საუბრისას.
- კვლევის ფარგლებში ახალგაზრდებს უწევთ ბავშობის პერიოდში გადატანილი სეპარაციის პროცესის რეფლექსია და გახსნება. წარსული გამოცდილებების რეტროსპექციულად შეფასებისას არსებობს სუბიექტური აღქმების დროთა განმავლობაში ტრანსფორმაციის რისკი, რამაც შესაძლოა გავლენა მოახდინოს ფაქტობრივი მოვლენების პირვანდელი სახით გადმოცემაზე
- მშობელთან ხანგრძლივი განშორება, ოჯახური კრიზისები და ფსიქო-ემოციური დეპრივაცია მიეკუთვნება მაღალი სენსიტიურობის მქონე თემებს. ონლაინ

გამოკითხვისა და სიღრსმისეული ინტერვიუების მიმდინარეობისას არსებობდა სოციალურად სასურველობის ეფექტი ან თავდაცვითი მექანიზმების ამოქმედების რისკი, როდესაც რესპოდენტები რეალური ემოციური მდგომარეობისა თუ ოჯახური პრაქტიკების ნაცვლად, ირჩევდნენ სოციალურად უფრო მისაღებ, ნეიტრალურ პასუხებს.

თავი 3. მონაცემთა ანალიზი

3.1 სიღრმისეული ინტერვიუების ანალიზი

თვისებრივი მონაცემების ანალიზი გვიჩვენებს, რომ მშობლის მიგრაციით გამოწვეული სოციალური ტვირთი ხშირად სრულიად უხილავია. საგანმანათლებლო სივრცეში სტუდენტები ყოველდღიურ საუნივერსიტეტო ინტერაქციაში წარმატებით ინარჩუნებენ სტაბილურობის ფასადს, თუმცა სიღრმისეული ინტერვიუები აშიშვლებს როლური გადატვირთვის, ეგზისტენციალური მარტოობისა და ოჯახის მარჩენალის მძიმე პასუხისმგებლობის რეალობას. ახალგაზრდების მიღმა, რომლებიც ერთი შეხედვით ტიპური სტუდენტური ცხოვრებით ცხოვრობენ, ვლინდება სტრუქტურული კრიზისით გამოწვეული სოციალური ტვირთი.

კვლევის თვისებრივი კომპონენტის ფარგლებში სულ გამოიკითხა 9 რესპოდენტი.

3.1.1 ნაადრევი ზრდასრულობა

ემპირული მასალის ანალიზი აჩვენებს, რომ მშობლის შრომითი მიგრაცია იწვევს ოჯახური ფუნქციების დეორგანიზაციას, რაც იწვევს როლების იძულებით გადანაცვლებას. სახეზეა ე.წ. Parentification-ის (შვილის მშობლად ქცევის) ფენომენი, როდესაც შვილი იძულებულია საკუთარ თავზე აიღოს მშობლის ფუნქციური/ფინანსური როლები. შესაბამისად, ნორმატიული და ეტაპობრივი სოციალიზაცია იცვლება კრიზისული და ფორსირებული ავტონომიზაციით.

მონაცემებმა სრულიად გააბათილა ის სოციალური სტერეოტიპი, რომ თითქოს გვიან ასაკში მშობლის მიგრაცია იოლად დასაძლევია. ერთ-ერთი რესპოდენტის გამოცდილება მიუთითებს იმაზე, რომ ფინანსური დამოუკიდებლობის ილუზია მყისიერად ქარწყლდება რეალური საყოფაცხოვრებო პასუხისმგებლობების წინაშე.

„დიდი ხანი მეგონა, რომ დამოუკიდებელი ვიყავი, რადგან ჩემი შემოსავალი მქონდა. რეალურად კი, თურმე, დედის წასვლამ დამანახა, რომ სრულიად მასზე ვიყავი დამოკიდებული. მისი წასვლით ეს ჩემი შექმნილი იდეალური სამყარო დაინგრა. როცა ჩამოვჯექი, ჩავრთე ინტერნეტბანკი დავიწყე თვლა, შუქი, ინტერნეტი, დასუფთავება, და

დავინახე, რომ ჩემი ხელფასიდან არაფერი მრჩებოდა. აი მაშინ გავიაზრე, რომ ცხოვრება გახდა ძალიან რეალური და მძიმე“.

ანალოგიური სურათი იკვეთება სხვა რესპოდენტის ნარატივშიც, რომლის დედაც იტალიაში ერთი წლის წინ წავიდა. რესპოდენტი აღნიშნავს, რომ პარტნიორთან თანაცხოვრების მიუხედავად, დედის წავლამ მას დაუკარგა ის ბავშვობის თავშესაფარი, რომელსაც ის წლები ეჭიდებოდა.

„უცებ გავიაზრე, რომ მე ვარ პასუხისმგებელი არა მხოლოდ, საკუთარ თავზე, არამედ იმაზეც, თუ როგორ იარსებებს ჩვენი სახლი“.

კვლევის დროს მოყოლილი ისტორიებიდან კიდევ ნათლად ჩანს ერთი რამ: ქართულ რეალობაში დედის მიგრაციას რადიკალური განსხვავებული და ბევრად მტკივნეული გავლენა აქვს, ვიდრე მამის წასვლას. სტერეოტიპულად, ჩვენს კულტურაში დედა არის ოჯახის ღერძი, რომელზეც დგას მთელი ყოველდღიური ყოფა, ემოციური სტაბილურობა. მამა კი ხშირად ასოცირდება მხოლოდ ფინანსურ მხარესთან, დედა კი, უშუალოდ „სახლთან“ და ზრუნვასთან. ამიტომ, როცა დედა ტოვებს სამშობლოს, სახლი ცარიელდება არა მხოლოდ მატერიალურად, არამედ ფუნქციურადაც კი. მთელი ის უხილავი შრომა, რასაც დედა ყოველდღიურად აკეთებდა, უცხად მათ შვილების მხრებზე გადადის. ამ საქმეებში არ მოიაზრება მხოლოდ საქმლის მომზადება ან სახლის დასუფთავება, ეს არის ოჯახის წევრებს შორის თბილი ატმოსფეროს შენარჩუნება, რისი რესურსიც სამშობლოში დარჩენილ სტუდენტს ფიზიკურად აღარ აქვს. ახალგაზრდა აცნობიერებს, რომ ის ვერასდროს შეცვლის დედას ამ როლში, მაგრამ გარემოებები აიძულებს, რომ მაინც სცადოს ეს. ეს მუდმივი მცდელობა კი ხშირად დანაშაულის გრძნობით სრულდება, იმ განცდით, რომ ვერც სტუდენტობას ართმევს თავს და ვერც საოჯახო სივრცის მართვას.

3.1.2 ფორსირებული რუტინა და ყოველდღიურობის დეორგანიზაცია

მასალის დამუშავებისას, რესპოდენტების ყოველდღიური განრიგის დეტალური ანალიზისას, პირველი თვალსაჩინო ტენდენცია დროითი რესურსის მწვავე დეფიციტი და მუდმივი ფსიქო-ემოციური დაძაბულობაა. ნორმალურ სოციალიზაციის პირობებში,

სტუდენტობის პერიოდი ინდივიდის ცხოვრებაში ასოცირდება გარკვეულწილად, შემოქმედებით, მოქნილ განრიგთან, სადაც ძირითადი აქცენტი გადატანილია პროფესიულ განვითარებაზე, თანატოლებთან გართობაზე, აკადემიურ აქტივობებზე. წინამდევარე კვლევაში კი იკვეთება ის, რომ მიგრანტი მშობლების შვილების დღის განრიგი გაჯერებულია მრავალშრიანი საყოფაცხოვრებო ვალდებულებებით.

განსაკუთრებით საინტერესო სურათი იკვეთება იმ ახალგაზრდებთან, რომლებსაც ოჯახში მცირეწლოვანი და-ძმა ან მოხუცი წევრები ჰყავთ დატოვებული. ამ შემთხვევაში ახალგაზრდა აკონტროლებს პროდუქტის მომარაგებას, უმცროსი წევრების სასკოლო საქმიანობას, მათ უსაფრთხოებას, მოხუცი ადამიანების კვებას, ჰიგიენას. მხოლოდ ამ პირველადი საოჯახო ვალდებულებების შესრულების შემდეგ იწყება მათი დღე, რომელიც უკვე წინასწარ არის, როგორც ემოციურად ისე, ფიზიკურად გადატვირთული.

მნიშვნელოვანი მიგნებაა ის, რომ საუნივერსიტეტო სივრცეში გადანაცვლება არ ნიშნავს საოჯახო სტრესისგან დისტანცირებას ფიზიკურად აუდიტორიაში მყოფი სტუდენტი მენტალურად ხშირად საყოფაცხოვრებო და ფინანსურ ფიქრებშია ჩართული, რაც იწვევს აკადემიური პროცესის ფუნქციურ დევალვაციას და მას დამატებით ფსიქოლოგიურ ტვირთად აქცევს.

აღსანიშნავია ისიც, რომ რესპოდენტთა უმრავლესობა იძულებულია სწავლის პარალელურად დასაქმდეს, რათა მინიმალური საოჯახო თუ პირადი ბიუჯეტის დეფიციტი დაფაროს. შესაბამისად, მათი დღის მეორე ნახევარი მთლიანად შრომით ბაზარს ეთმობა, ხოლო სახლში დაბრუნება კი ხდება გვიან ღამით, თუმცა ეს არ გულისხმობს დასვენებას. ფიზიკურად და მორალურად გამოფიტული სტუდენტი კარის გადაკვეთისთანავე ხვდება მეორე საყოფაცხოვრებო ცვლას, რომელშიც სახლის საქმეების მოგვარება იგულისხმება. ამ გაუთავებელ წრეში ეს ქრონიკული გადაღლა მათ აღარ უტოვებს სივრცეს ელემენტარული ფიზიკური/ემოციური აღდგენისთვის, რაც თანდათანობით ძირს უთხრის, როგორც ფიზიკურ მდგრადობას, ისე აკადემიურ პოტენციალს.

3.1.3 გაუცხოება თანატოლებთან და „მოპარული“ ახალგაზრდობა

თანატოლებთან საკუთარი ყოველდღიურობის შედარებისას, რესპოდენტები მწვავედ განიცდიან სოციალურ დისტანციას და გაუცხოებას:

„უნივერსიტეტში როცა ჯგუფელები ვსაუბრობთ, ხანდახან მგონია, რომ სულ სხვადასხვა პლანეტაზე ვცხოვრობთ. ისინი ისეთ საკითხებზე ნერვიულობენ, რომ ჩემს პრობლემებთან ახლოსაც კი ვერ მოვა. რა თქმა უნდა, ეს მრთგუნავს ძალიან, განცდა მაქვს, რომ მარტო ვარ ასეთ მდგომარეობაში.“

არამიგრანტულ ოჯახებში მცხოვრები თანატოლებისთვის დამოუკიდებლობა სულ სხვა რამ არის, ეს მათთვის ნაბიჯ-ნაბიჯ, თავისი ნებით და, რაც მთავარია სასიამოვნოდ გადასადგმელი ნაბიჯია. ჩანს, თუ როგორ სწავლობენ საკუთარი ცხოვრების მართვას, მაგრამ თან სულ აქვთ ის შინაგანი სიმშვიდე, რომ რაც არ უნდა შეეშალოთ ან გაუჭირდეთ, ზურგს უკან ყოველთვის გულგადაკლული მშობელი უდგათ, რომელიც ზურგს უმაგრებს მათ. ეს იმედი მათ აძლევთ უფლებას, რომ იყვნენ უდარდელნი, იარონ/გაერთონ სტუდენტებთან ერთად, უბრალოდ იცხოვრონ თავიანთი ასაკისთვის შესაფერისი, მსუბუქი რიტმით. მიგრანტი მშობლების შვილებისთვის კი ეს ავტონომია თავსმოხვეული აუცილებლობაა:

„როცა ჩემი დაქალები სადმე მიდიან, საერთოდ არ ფიქრობენ იმაზე, ხვალ რას შეჭამენ, ექნებათ თუ არა საერთოდ საჭმელი. იციან, რომ დედა დახვდებათ სახლში, სადილიც, სხვა პრობლემებსაც მშობლები მოაგვარებენ. ეს შინაგანი სიმშვიდე რაც მათ აქვს, მე საერთოდ არ მაქვს. პირიქით, სულ დამაბული ვარ, სულ რაღაც ცუდს მიგრძნობს გული“.

ნათლად ჩანს, რომ მიგრანტი მშობლის შვილებისთვის ეს არ არის არჩევანი ან პრივილეგია, ეს არის თავსმოხვეული აუცილებლობა, სადაც შეცდომის ფასი ეგზისტენციალურად მძიმეა. თუ სტუდენტი დროულად ვერ ანაწილებს ფინანსებს, ის რჩება ყველა სოციალური სივრცის გარეშე. თუ ამ სიტუაციას თავად ვერ გაართმევს თავს, მის ნაცვლად ამას სხვა ვერავინ შეასრულებს. ეს მკაცრი რეალობა აიძულებს მათ, ვადაზე ადრე გამოიმუშაონ ასეთი რაციონალური და ცივი აზროვნება, რომელიც გვიანი ზრდასრულობის ეტაპს განეკუთვნება.

„უნივერსიტეტის საბუთებში სტუდენტი მეჯია, დავდივარ, მაგრამ რეალურად, უნივერსიტეტს გარეთ ჩვეულებრივი ორმოცდაათი წლის ოჯახის უფროსი ვარ“.

ინტერვიუების დროს ჩემთვის ნათელი გახდა, რომ ფინანსური კრიზისი და ოჯახური პრობლემები ამ ახალგაზრდებისათვის არ არის უბრალოდ მატერიალური დეფიციტი, არამედ, არის ერთგვარი რთულად სათრევი იარლიყი, რომლის გამჟღავნებისაც მათ საშინლად რცხვენიათ თანატოლების წრეში. მეგობრებთან გახსნა რთულია, როგორც მხარდაჭერის თხოვნა, ისინი ირჩევენ დაცვას, იკეტებიან საკუთარ „ნაჭუჭში“, განგებ იგონებენ მიზეზებს შეკრებაზე არწასასვლელად და მალავენ თავიანთ რეალურ ყოფიერებას, რათა სიბრალულის ობიექტებად არ იქცნენ.

„ყველაზე მეტად იქ მეწყება შფოთვა, როცა მეგობრები სადმე წასვლას გეგმავენ და ვიცი, რომ ჯიბეში რვა-ცხრა ლარის მეტი არც მიდევს. ვერასდროს ვიტყვი, რომ ფული არ მაქვს, ამის თქმას სიკვდილი მირჩევნია, ახლაც მრცხვენია ამას რომ ვამბობ. ამიტომ ვიგონებ ათას სისულელეებს, ვამბობ, რომ თავი მტკივა, ხან ლექციებს ვიმიზეზებ, ხან სამსახურს. შემდეგ ვიკეტები სახლში, ვთიშავ ინტერნეტს და მარტო განვიცდი ჩემს პრობლემებს.“

3.1.4 სახლის, როგორც ემოციური თავშესაფრის ტრანსფორმაცია.

კვლევის ფარგლებში მნიშვნელოვან მიგნებად გამოიკვეთა ის, თუ როგორ იცვლება სახლის, როგორც ემოციური და ფიზიკური სივრცის აღქმა მშობლის მიგრაციის შემდეგ. ტრადიციულად სახლი ასოცირდება პირველად ბაზისურ თავშესაფართან, რომელიც უზრუნველყოფილია უსაფრთხოებით და ზრუნვით.

კვლევის ფარგლებში გამოიკვეთა კიდევ ერთი საინტერესო გარემოება. იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც რესპოდენტები პარტნიორთან ერთად ცხოვრობენ, მშობლის არყოფნით გამოწყვეული ემოციური დანაკლისი სრულიად არ ნაზღაურდება. ახალგაზრდები აღნიშნავენ, რომ პარტნიორული ურთიერთობა ეფუძვნება ურთიერთ პასუხისმგებლობასა და თანასწორ მონაწილეობას, მაშინ, როდესაც მშობელთან ურთიერთობა განსხვავებული ტიპის ემოციურ მხარდაჭერას გულისხმობს. სწორედ მარტივად შეიძლება ითქვას, რომ პარტნიორის არსებობა ყოველთვის ვერ ანაცვლებს იმ უსაფრთხოების განცდას, რომელსაც ახალგაზრდები მშობლის, განსაკუთრებით კი დედის,

გვერდით ყოფნას უკავშირებენ. ამგვარად მშობლის, კონკრეტულად კი დედის მიგრაცია გავლენას ახდენს არა მხოლოდ ოჯახურ ურთიერთობებზე, არამედ იმ სიმბოლურ მნიშვნელობაზეც, რომელსაც ახალგაზრდები სახლს ანიჭებენ. მათი გამოცდილებები აჩვენებს, რომ საცხოვრებელი სივრცე თანდათან კარგავს პირველადი თავშესაფრის ფუნქციას და უფრო მეტად პასუხისმგებლობების სივრცედ გარდაიქმნება, რაც ხშირად ემოციური დანაკლისისა და იზოლაციის განცდითაც არის თანმდევი.

3.1.5 ციფრული ილუზია და მისი ლიმიტები

თანამედროვე გლობალურ ეპოქაში მკაცრად დამკვიდრებულია რწმენა, რომ ვიდეოკავშირები თითქმის სრულიად ფარავს გეოგრაფიული დისტანციის მონატრებას. მიჩნეულია, რომ ვიდეოზარის საშუალებით მშობლის ვიზუალური კონტაქტი ნებისმიერ დროს ხელმისაწვდომია, და ამდენად მიგრაციის ფსიქოლოგიური ფასი საგრძნობლად იკლებს, თუმცა, კვლევის მონაცემები ამ მოსაზრებას სრულიად აქარწყლებს და წინ წამოწევს ფიზიკური არყოფნის ტრამეებს. ფაქტობრივად, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მშობლებთან ვიდეოკავშირი თანდათან კარგავს ინტიმურ ხასიათს და გადადის წმინდა ყოფითი ანგარიშების რეჟიმში. საუბარი ტრიალებს პრაგმატული საკითხების გარშემო, როგორც არის აკადემიური მოსწრება, საყოფაცხოვრო საკითხები და ფინანსური მენეჯმენტი. კრიტიკული მომენტი ზარის დასრულების შემდეგ დგება, სანამ ეკრანი ანათებს, ახალგაზრდას აქვს მშობლის გვერდით ყოფნის დროებითი შეგრძნება, კავშირის შემდეგ კი ობიექტური რეალობა მყისიერად ბრუნდება.

ტექნოლოგიამ მოახდინა ვიზუალური რეპრეზენტაცია, მაგრამ ვერ შეცვალა ფიზიკური სიბო, ჩახუტება ან უბრალო, უსიტყვო გვერდით ყოფნა. მასალიდან ჩანს, რომ ციფრული სოციალიზაცია ტრადიციული ოჯახური ურთიერთობის არასრულფასოვანი შემცვლელია. ერთი, რომელიც მოკლებულია უმთავრესს, რაც არის პირისპირ ინტერაქციას და ყოველდღიურ საერთო ყოფიერებას. ტექნოლოგია ამ კონტექტში არ გვევლინება პრობლემის გადაჭრის საშუალებად, არამედ დისტანციის მუდმივ, მტკივნეულ შეხსენებად რჩება.

3.1.6 ზრუნვის ფორმად ქცეული დუმილი

კვლევის პროცესში კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ფენომენი გამოიკვეთა, რომელიც რესპოდენტთა გამოცდილებაში პრობლემებისა და ემოციური განცდების გაუზიარებლობას უკავშირდება. სიღრმისეული ინტერვიუების ანალიზმა აჩვენა, რომ სტუდენტები ხშირად შეგნებულად არ ესაუბრებიან ემიგრაციაში მყოფ მშობლებს საკუთარი ფინანსური პრობლემების, ჯანმრთელობის, აკადემიური გამოწვევების, სამუშაო გარემოში არსებული პრობლემებისა თუ მძიმე ემოციური მდგომარეობის შესახებ. ასეთი ქცევა, როგორც წესი, არ არის გამოწვეული მშობელთან ნდობის ნაკლებობით ან ურთიერთობის გაუარესებით, პირიქით, ახალგაზრდების მონათხრობებში ეს პრაქტიკა ზრუნვის ერთგვარ გამოხატულებად გვევლინება. ისინი აცნობიერებენ, რომ ემიგრაციაში მყოფ მშობლებს უწეთ მძიმე სოციალურ და შრომით პირობებში ცხოვრება, რის გამოც ცდილობენ მათ დამატებითი სანერვიულო არ გაუჩინონ. მას ესმის, რომ იქ მყოფ დედას დაუცველობის განცდას გაუძლიერებს, რადგან დისტანციურად ის მაინც ვერაფრით ჩაერთვება პრობლემის მოგვარებაში.

შესაბამისად ახალგაზრდა ირჩევს მთელი ამ ნეგატიური ემოციის ტვირთის მარტო ტარებას. ის ახდენს საკუთარი განცდების რეპრესიას და ვიდუოზარებში ყოველთვის სტაბილური, ადაპტირებული ადამიანის როლს ასრულებს.

3.1.7 მომავლის პერსპექტივები და მიგრაციის „სოციალური ფასი“

ცხადია, კვლევაში განხილულია ის საკითხი, თუ როგორ ახდენს გავლენას ეს ტრამვული გამოცდილება ახალგაზრდების სოციალურ და გეოგრაფიულ გეგმებზე. ხუთი წლის პერსპექტივაში საკუთარი თავის პროექტირებას, ცხრა რესპოდენტის პასუხებში მკაფიოდ იკვეთება ერთნაირი, მყარი პოზიცია. იმის მიუხედავად, რომ მშობლის შრომითმა მიგრაციამ ოჯახს მისცა ეკონომიკური გადარჩენის საშუალება, უზრუნველყო მატერიალური კაპიტალის დაგროვება, ახალგაზრდები ამ რეალობას მაინც მათთვის უდიდეს სოციო-ემოციურ დანაკარგად აფასებენ. მათთვის მშობლის მიგრაციული გამოცდილება არ წარმოადგენს წარმატებულ მოდელს, რომელსაც თავადაც სიამოვნებით გაჰყვებოდნენ. კვლევაში პირიქით, ეს გამოჩნდა, როგორც უდიდესი ნეგატიური გამოცდილება და ერთგვარი ანტი-მაგალითი. ინტერვიუებიდან ჩანს მყარი, თითქმის

პროტესტის დონემდე მისული გადაწყვეტილებები, რომ მათ ყველაფერი უნდა გააკეთონ საკუთარ ქვეყანაში პროფესიული და სოციალური რეალიზებისთვის, რათა მომავალში თავიანთ შვილებს აარიდონ ის იზოლაცია, რაც თავად ასე მწვავად გამოსცადეს.

ეს მიდგომა სრულიად პასუხობს ნაშრომის ცენტრალურ იდეას - მიგრაციის „სოციალურ ფასს“. ეკონომიკური სარგებელი სრულიად უფასურდება იმ გრძელვადიანი ფსიქოლოგიური ზიანის ფონზე, რასაც ტრადიციული ოჯახური სტრუქტურის რღვევა იწვევს. ნაშრომი რეფლექსირებს იმაზე, რომ მიგრაციას არ გააჩნია მხოლოდ მშრალი, ფინანსური განზომილება. მას აქვს უხილავი, თუმცა უძვირესი სოციალური ფასი, რომლის გადახდაც მიგრანტების დარჩენილ შვილებს უწევთ.

3.2 რაოდენობრივი კვლევის ანალიზი

სხვა მეთოდებთან ერთად, წინამდებარე კვლევაში გამოყენებულია რაოდენობრივი კვლევის მეთოდი. კერძოდ, ანონიმური გამოკითხვა განცხობრივლად ონლაინ, Google Forms-ის პლატფორმის საშუალებით. კვლევის ძირითად ინსტრუმენტს წარმოადგენდა სტრუქტურირებული კითხვარი. კვლევაში სულ მონაწილეობა მიიღო შრომით მიგრაციაში მყოფი შვილების 147-მა რესპოდენტმა. რესპოდენტთა ასაკობრივი კატეგორია 18-დან 24 წლამდე მერყეობდა. მიღებული რაოდენობრივი მონაცემების დამუშავება განხორციელდა პროგრამა IBM SPSS Statistics-ის დახმარებით, სადაც გამოყენებულ იქნა აღწერითი სტატისტიკის მეთოდები და მონაცემთა ვიზუალიზაციის საშუალებები (ცხრილები, დიაგრამები).

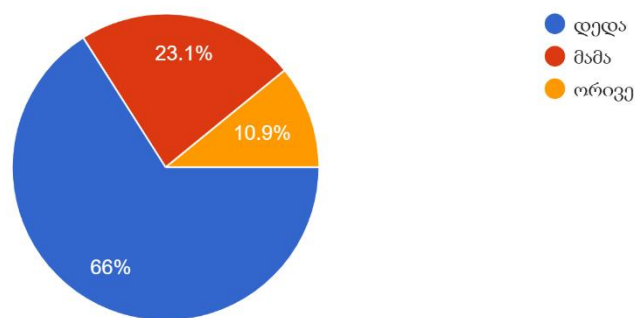
გამოკითხვაში მონაწილეთა გენდერული სტრუქტურა დაბალანსებულია: რესპოდენტთა 53.5%-ს (76) შეადგენენ ქალები (მდედრობითი), ხოლო 46.5%-ს (66) კაცები (მამრობითი).

რაც შეეხება ასაკობრივ კატეგორიას, რესპოდენტთა ასაკი 18-დან 24 წლამდე მერყეობს. საშუალო ასაკი შეადგენს 21.3 წელს. შერჩევაში ყველაზე ხშირად დაფიქსირებული ასაკობრივი მაჩვენებელი, მოდა არის 19 წელი, ხოლო მედიანა, 21 წელი. შესაბამისად, კვლევის მიზნობრივი ჯგუფი საკმაოდ ჰომოგენურია და სრულიად აერთიანებს ადრეული ზრდასრულობის ფაზაში მყოფ ახალგაზრდებს.

მიგრაციული კვლევის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ქართულ კონტექსტში შრომითი მიგრაცია მწვავედ გენდერიზებული ფენომენია. შემთხვევათა უმრავლესობაში ემიგრაციაში იმყოფება 66% დედა, 23.1% მამა, ხოლო 10.9% ორივე მშობელი ერთდროულად.

ცხრილი 1

თქვენი რომელი მშობელი იმყოფება ემიგრაციაში?
147 responses

სოციოლოგიური პერსპექტივიდან, დედის მიგრაციის მსგავსი დომინანტური მაჩვენებელი (66%) მიუთითებს ქართულ საზოგადოებაში მიმდინარე სტრუქტურულ კრიზისზე. ტრადიციული, პატრიარქალური სოციოკულტურული პარადიგმის მიხედვით, სწორედ დედის ფიგურაა მიჩნეული ოჯახის შიდა მდგრადობისა, ბავშვის სოციალიზაციის უალტერნატივო გარანტად, მაშინ როცა მამას ეკონომიკური რესურსების მოპოვების ფუნქცია აკისრია. დედების მასობრივი გასვლა შრომით მიგრაციაში ცვლის ამ როლურ განაწილებას, დედა ხდება ოჯახის ფიზიკური გადარჩენის მთავარი ფინანსური წყარო, ამის ფასად კი, ოჯახი კარგავს მის უმთავრეს სოციალიზაციურ ღერძს.

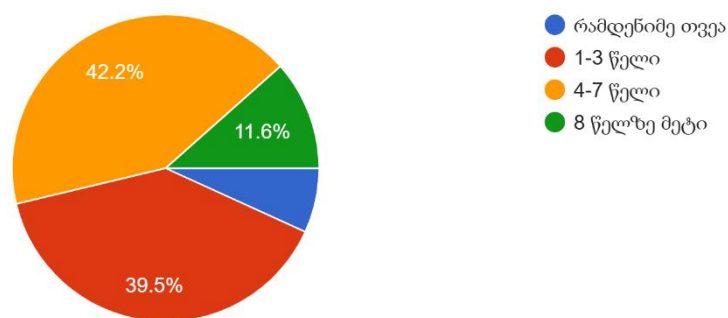
კითხვაზე, თუ ამჟამად ვისთან ერთად ცხოვრობენ საქართველოში ახალგაზრდები, პასუხები გაფანტულად ნაწილდება. მხოლოდ 13.4% ახერხებს შინ დარჩენილ მეორე მშობელთან თანაცხოვრებას, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ შემთხვევათა აბსოლუტურ უმრავლესობაში ახალგაზრდები პირველადი ბირთვული ოჯახის მოდელის მიღმა რჩებიან. რესპოდენტთა 16.2% ცხოვრობს ბებია/ბაბუასთან, 14.8% რესპოდენტი და-

მმასთან ერთად, მშობლების გარეშე, ხოლო 20.% სხვა ნათესავებთან. განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს ის, რომ გამოკითხულთა 21.1% სრულიად მარტო ცხოვრობს, ხოლო 14.1% მეგობრებთან ერთად ან ნაქირავებ ბინაში. ოჯახის ტრადიციული სტრუქტურის ეს რღვევა ახალგაზრდებს აიძულებს, ადრეულ ასაკშივე მოახდინონ ყოფითი და სოციალური სივრცეების ავტონომიური ორგანიზება.

მოპოვებული მონაცემები აჩვენებს, რომ მშობლის ემიგრაცია არ არის დროებითი, მოკლევადიანი მოვლენა. რესპოდენტთა მცირე ნაწილი, 11.6% აღნიშნავს, რომ მშობელი წასულია რამდენიმე თვეა. კრიტიკულ უმრავლესობას შეადგენენ ის შემთხვევები, სადაც მიგრაციული პროცესი ქრონიკულ ხასიათს ატარებს - 42.2% მიუთითებს 1-3 წლამდე პერიოდზე, ხოლო 39.5% საუბრობს 4-7 წლამდე ვადებზე. ეს მიუთითებს იმაზე, რომ ახალგაზრდების ფორმირების, პიროვნული იდენტობის ძიების პერიოდი წლების განმავლობაში მიმდინარეობდა მშობლის არ ყოფნის პირობებში, რაც პირდაპირ აისახება მათ სოციალურ განვითარებაზე.

ცხრილი 2

რამდენი წელია, რაც თქვენი მშობელი წასულია ემიგრაციაში?
147 responses

უნდა აღვნიშნოთ ისიც, რომ თანამედროვე ციფრული ტექნოლოგიები ხშირად მიიჩნევა საშუალებად, რომელიც გეოგრაფიული დაშორების გავლენას თითქოს ამცირებს, თუმცა რაოდენობრივი მონაცემები ცხადყოფს, რომ კომუნიკაციის სიხშირე ყოველთვის ვერ უზრუნველყოფს შიდაოჯახური ერთიანობის შენარჩუნებას. საინტერესოა, რომ

კომუნიკაციის ინტენსივობა მკაცრად არის პოლარიზებული: რესპოდენტთა 20.4% მშობელთან კონტაქტზე გადის ყველდღე., 35.9% კვირაში რამდენჯერმე, ხოლო ყველაზე დიდი ნაწილი 32% მშობელთან კვირაში ერთხელ ურთიერთობს. თვეში რამდენჯერმე ან უფრო იშვიათად კომუნიკაცია აქვს გამოკითხულთა სულ მცირე ნაწილს, რომელიც არის 9-9 რესპოდენტი, ჯამში 12.7%. მიუხედავად ამისა, რომ რესპოდენტების უმრავლესობა ინარჩუნებს პერიოდულ ციფრულ კავშირს, ეს ვერ აკომპენსირებს და ვერ ანაზღაურებს იმ რეალობას, რომ ახალგაზრდებს საქართველოში ხშირად უწევთ ნაადრეობად აიღონ ზრდასრულთა პასუხისმგებლობები და გაიარონ ადრეული სიმწიფის სტადია.

აღნიშნული ტენდენცია ნათლად დასტურდება ოჯახში ძალაუფლებისა და გადაწყვეტილების მიღების სტრუქტურის ანალიზისას. კითხვაზე, მიიჩნევენ თუ არა თავს ოჯახის მთავარ გადაწყვეტილების მიმღებად, რესპოდენტთა მხოლოდ 32% პასუხობს უარყოფითად (საერთოდ არა), დანარჩენი ნაწილი 39.5% გარკვეულწილად, ხოლო 28.6% სრულიად მიიჩნევს თავს მთავარ გადაწყვეტილების მიმღებად. ეს მონაცემები მიუთითებს მნიშვნელოვან სოციალურ რეალობაზე, მოზარდობის ან ადრეული ახალგაზრდობის ასაკში მყოფ პირებს ხშირად უწევთ ისეთი პასუხისმგებლობების საკუთარ თავზე აღება, რაც ჩვეულებრივ უფროსი თაობის პრეროგატივაა.

აღნიშნული პასუხისმგებლობა მკაფიოდ აისახება ფინანსური გადაწყვეტილებების მიღების პროცესზეც. გამოკითხულთა 34% ხშირად, ხოლო 18.4% ყოველთვის თავად განსაზღვრავს, თუ რაში დაიხარჯოს საზღვარგარეთიდან გამოგზავნილი მატერიალური რესურსი. იშვიათად იღებს 24.5%, ხოლო არასდროს 23.1%.

მონაცემები აჩვენებს, რომ ფინანსური გადაწყვეტილებების მიღებაში ახალგაზრდების მონაწილეობა საკმაოდ მაღალია. ეს ერთი მხრივ ხელს უწყობს მათი დამოუკიდებლობისა და ზრდის მის ავტონომიას, თუმცა მეორე მხრივ მათ წინაშე აყენებს ისეთ გამოწვევებს, რომელთა მართვისათვის ხშირად საკმარისი გამოცდილება არც კი გააჩნიათ. ფინანსური რესურსების განკარგვაზე პასუხისმგებლობის ადრეულ ასაკში აღებამ კი შესაძლოა გაართულოს გრძელვადიანი დაგეგმვა, რესურსების

ეფექტიანი გამოყენება, რაც უმეტეს შემთხვევაში ეკონომიკური გადაწყვეტილებების ნაკლებად რაციონალურად მიღების რისკსაც ზრდის.

კვლევის შემდეგ, ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან მიმართულებას წარმოადგენს სამშობლოში დარჩენილი შვილების ემოციური მდგომარეობისა და მშობლებთან ურთიერთობის ნაკლებად ხილული ასპექტების ანალიზი. რესპოდენტთა უმრავლესობა - 56.5% აცხადებს, რომ მშობელთან საერთო ენის დაკარგვას და გაუცხოებას განიცდის „ძალიან ხშირად“. ახალგაზრდებთა 27.9% ამ მდგომარეობას იშვიათად აწყდება, ხოლო 15.6% საერთოდ არ გრძნობს გაუცხოებას. ეს მოცემულობა პირდაპირ ამტკიცებს, რომ ხანგრძლივი ფიზიკური დისტანცია დროთა განმავლობაში ანგრევს პირველად ემოციურ კავშირებს და უმეტესწილად უძლურია ამ გაუცხოების პრევენციის პროცესში.

ეს ემოციური დისტანცირება პირდაპირ აისახება კომუნიკაციის სტილზეც. მონაცემები აჩვენებს, რომ მშობელთან ურთიერთობისას ახალგაზრდების ნაწილი ცდილობს საკუთარი რეალური განცდებისა და პრობლემების დაფარვას და მშობლებისთვის უფრო კეთილსაიმედო სურათის ჩვენებას. კერძოდ, კი ისინი მშობელს აჩვენებენ, რომ თითქმის „ყველაფერი კარგად არის“, მაშინ, როდესაც რეალურად სირთულეებს აწყდებიან, ხშირად ირჩევს რესპოდენტთა 23.8%, ხოლო იშვიათად 36.1%. ამგვარ ქცევას კი არასდროს მიმართავს რესპოდენტებთა 40.1%.

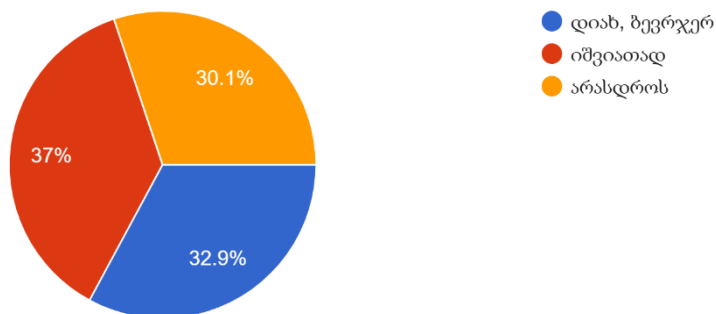
აღსანიშნავია, რომ გამოკითხულთა 60%-ზე მეტი გარკვეული სიხშირით მაღავს საკუთარ პრობლემას, რაც აჩენს მყარ საინფორმაციო ბარიერს ოჯახში. შედეგად, მას შეიძლება არ ჰქონდეს სრულყოფილი წარმოდგენა იმ ემოციურ გამოწვევებსა და მდგომარეობაზე, რომელთან გამკლავებაც უწევს შვილს დამოუკიდებლად.

აღნიშნული ტენდენცია კიდევ უფრო მკაფიოდ ვლინდება კითხვაში, რომელიც ეხება მნიშვნელოვანი ამბების განზრახ დამალვას. რესპოდენტთა 32.9% აღიარებს, რომ მათ ბევრჯერ ჰქონიათ შემთხვევა, როდესაც მნიშვნელოვანი მოვლენა მშობელს საერთოდ არ გაუზიარეს. 37% რესპოდენტი ამ სტრატეგიას იშვიათად მიმართავს, ხოლო ვისაც მშობლისთვის ინფორმაცია არასდროს დაუმაღავს შემოიფარგლება 30.1%-ით.

ცხრილი 3

გქონიათ თუ არა შემთხვევა, როცა მნიშვნელოვანი ამბავი (წარმატება ან მარცხი) მშობლისთვის საერთოდ არ გითქვამთ?

146 responses

საინტერესოა ახალგაზრდების სამომავლო ორიენტირების და იმ მორალური ტვირთის გაგება, რომელიც მათ ემიგრანტი მშობლების მიმართ გააჩნიათ. რესპოდენტთა უდიდესი ნაწილი 38.8% აცხადებს, რომ „სულ ასე ფიქრობს“, თითქოს მშობელმა მათი კეთილდღეობისათვის თავი გასწირა. გამოკითხულთა 35.4% რესპოდენტი ამ საკითხზე იშვიათად რეფლექსირებს, ხოლო ვინც საერთოდ არ იზიარებს ამ პოზიციას, მათი წილი ყველაზე დაბალია და 25.9%-ს შეადგენს.

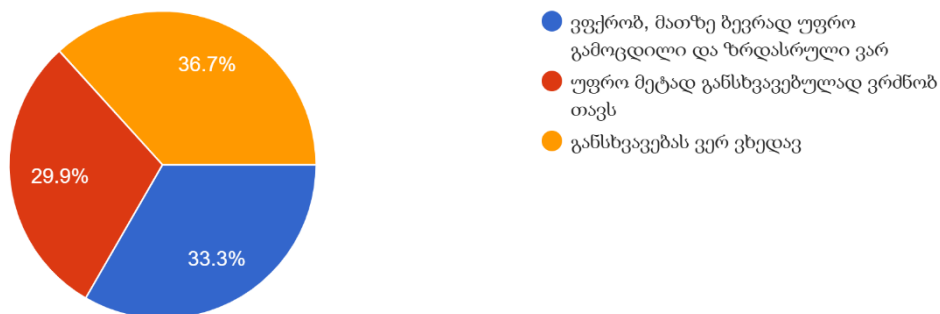
წარმოდგენილ მონაცემების მიხედვით დებულებას „ჩემი ცხოვრების სტილი უფრო მეტად ჩემმა მეგობრებმა ჩამოაყალიბეს, ვიდრე მშობლებმა“ სრულიად იზიარებს რესპოდენტთა 39.5%, ხოლო ნაწილობრივ ეთანხმება 30.6%. მათ ფონზე, აღნიშნულ მოსაზრებას საერთოდ არ ეთანხმება გამოკითხულთა 29.9%

ქვემოთ მოცემული დიაგრამა ასახავს, თუ როგორ აღიქვამენ საკუთარ თავს ახალგაზრდები იმ თანატოლებთან მიმართებით, რომელთა მშობლებიც საქართველოში ცხოვრობენ. ახალგაზრდებთა 36.7% აღნიშნავს, რომ საკუთარ თავსა და თანატოლებს შორის არსებით განსხვავებას ვერ ხედავს. მიუხედავად ამისა, გამოკითხულთა მნიშვნელოვანი ნაწილი განსხვავებულ თვითაღქმას ავლენს, 33.3% მიიჩვენს, რომ თანატოლებთან შედარებით უფრო მეტი გამოცდილება და პასუხისმგებლობა აქვს, ხოლო 29.4% ზოგადად თავს განსხვავებულ მდგომარეობაში მყოფად აღიქვამს.

ცხრილი 4

რამდენად გრძნობთ თავს „განსხვავებულად“ იმ თანატოლებთან შედარებით, რომელთა მშობლებიც სამშობლოში ცხოვრობენ?

147 responses

არსებული მონაცემები მიუთითებს, რომ ახალგაზრდების მნიშვნელოვანი ნაწილი საკუთარ სოციალურ გამოცდილებას თანატოლებთან შედარებით აფასებს განსხვავებულად. განსაკუთრებით საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ რესპოდენტთა მესამედი უფრო გამოცდილ პიროვნებად მიიჩნევენ თავს.

ხანგრძლივი სეპარაცია ბადაებს მშობლის დაბრუნების მწვავე შიშს. კითხვაზე, თუ როგორ წარმოუდგენიათ მშობლის დაბრუნება ხანგრძლივი პაუზის შემდეგ და მასთან ერთ ჭერქვეშ ცხოვრება, მხოლოდ 32% პასუხობს ერთმნიშვნელოვნად პოზიტიურად („ძალიან გამიხარდება და გამიადვილდება“). რესპოდენტთა 37.4% აღნიშნავს, რომ გაუხარდება, მაგრამ შეგუება გაუჭირდება, ხოლო 30.6% პირდაპირ პროგნოზირებს, რომ მათ შორის კონფლიქტი იქნება. ეს ადასტურებს, რომ დროთა განმავლობაში ახალგაზრდებში ყალიბდება ცხოვრების ავტონომიური სტილი და მშობლის ფიზიკური დაბრუნება აღიქმება, როგორც ამ ჩამოყალიბებული წესრიგის და დამოუკიდებლობის პოტენციური დამრღვევი ფაქტორი.

და ბოლოს, სამომავლო ორიენტირების კრილში, ახალგაზრდების უმრავლესობა ინდივიდუალისტურ გზას ირჩევს - 39.5% მთავარი მოტივაციაა წავიდეს სხვაგან და იყოს დამოუკიდებელი, 36.1% სურს, რომ იყოს წარმატებული აქ, სამშობლოში, და მხოლოდ 24.5% გეგმავს უშუალოდ ემიგრანტ მშობელთან/მშობლებთან წასვლას. ეს ადასტურებს, რომ ტრანსნაციონალურ ოჯახებში მიგრაციული გამოცდილება იშვიათად ხდება

იდეალიზებული მოდელი, იგი აღიქმება როგორც იძულებითი სტრუქტურული მოცემულობა, რომლის სოციალური ფასიც ახალგაზრდებისათვის უაღრესად მაღალია.

3.3 ექსპერტთა გამოკითხვის ანალიზი

ეთიკური ჩარჩო და ექსპერტთა პროფილი

წინამდებარე ნაშრომში მიგრაციული ფენომენის მრავალგანზომილებიანი სურათის მისაღებად, უშუალო სამიზნე ჯგუფთან ველზე გასვლამდე, განხორციელდა კვლევის თვისებრივი კომპონენტი, სიღრმისეული ინტერვიუები ექსპერტებთან. სოციოლოგიური პერპექტივიდან შრომითი მიგრაცია არ წამოადგენს მხოლოდ მშრალ, სტატისტიკურ მოცემულობას, იგი არის ცოცხალი, ღია სოციალური ტრამვა, რომელიც საზოგადოების თითქმის ყველა ფენას ეხება. შესაბამისად, მკვლევრის მიზანს წარმოადგენდა არა „ცივი“, დისტანცირებული დამკვირვებლის პოზიციიდან მონაცემების შეგროვება, არამედ ფენომენის სიღრმისეულად გააზრება, რესპოდენტთა ემოციური და სოციალური ტვირთის ღრმა ემპათიური გაგება.

კვლევის ეთიკური და მეთოდოლოგიური ვალიდობის უზრუნველსაყოფად, აუცილებელი გახდა, პრობლემის სტრუქტურირება სამ ურთიერთდაკავშირებულ დონეზე: ინსტიტუციურ/სოციალურ , ფსიქო-ემოციურ და სამართლებრივ/უფლებრივ სიბრტეებზე. ამ მიზნით, მიზანმიმართული შერჩევის წესით, ინტერვიუები ჩატარდა სამ განსხვავებულ სფეროს კომპეტენტურ ექსპერტთან.

- სოციალური მუშაკი - პრაქტიკოს სპეციალისტი, რომელიც მუშაობს სპეციალიზებულ არასამთავრობო ორგანიზაციაში, რომელიც წლებია ახორციელებს მიგრანტთა ოჯახებისა და სამშობლოში დარჩენილი ბავშვების მხარდაჭერას. მასთან ინტერვიუმ გამოავლინა ის სოციალური და სამართლებრივი გამოწვევები, რომელთა წინაშეც ეს დეორგანიზებული შინამეურნეობები დგანან.
- ფსიქოლოგი - პრაქტიკოსი ფსიქოლოგი, რომელსაც აქვს ტანსნაციონალურ ოჯახებში აღზრდილ მოზარდებთან და ახალგაზრდებთან მუშაობის მრავალწლიანი გამოცდილება. არნიშნულ ექსპერტთან ინტერვიუ ეფუძნებოდა

მაღალ პროფესიულ ნდობას, რამაც მკვლევარს მისცა საშუალება, მაქსიმალურად თავისუფალ და სიღრმისეულ ფორმატში მოეხდინა იმ გაუცხოებისა, ემოციური ტრამვებისა და განცდების კოდირება, რომლებსაც მიგრანტთა შვილები წლების განმავლობაში ატარებენ

- სოციოლოგიის პროფესორი - აკადემიური სფეროს წარმომადგენელი, რომლის კვლევითი ინტერესებიც ოჯახის სოციოლოგიასა და მიგრაციულ ნაკადებს უკავშირდება. პროფესორთან დიალოგმა საშუალება მოგვცა, მიგრაცია დაგვეჩვენა არა როგორც ოჯახური სირთულე, არამედ როგორც ფართომასშტაბიანი სტრუქტურული ტრანსფორმაცია, რომელიც ცვლის ქართული ოჯახის, როგორც ინსტიტუტის, ტრადიციულ ფუნქციურ ღერძს.

3.3.1 სოციალური მუშაკი

კვლევის პირველ ეტაპზე სოციალურ მუშაკთან განხორციელებული ინტერვიუ და მასში წამოჭრილი საკითხები ნაშრომისთვის ფუნდამენტური მნიშვნელობის არის. ვინაიდან თვისებრივი ანალიზი მიზნად ისახავს ემიგრანტთა შვილების სოციალიზაციის გრძელვადიანი შედეგების შესწავლას, ექსპერტის პრაქტიკული გამოცდილების გაზიარებამ საშუალება მოგვცა, დაგვეჩვენა მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი ბავშვობის დროინდელ ტრამვებსა და რესპოდენტთა დღევანდელ ცხოვრებას შორის. ეს ინტერვიუ მნიშვნელოვანი ფაქტორი გახდა იმ ფარული კრიზისების იდენტიფიცირებისთვის, რომლებიც ოჯახურ სივრცეში მშობლის წასვლის შემდეგ იჩენს თავს და აყალიბებს ახალგაზრდების ამჟამინდელ იდენტობას.

3.3.1.1 სოციალური მუშაკის პერსპექტივა

სოციალურ მუშაკთან შეხვედრისას დიალოგი იმ პირველადი კრიზისების განხილვით დაიწყო, რომელიც ოჯახში მშობლის წასვლის პირველი დღეებიდან იჩენს თავს და სოციალიზაციის გრძელვადიან ცვლილებას უდებს საფუძველს. ექსპერტის განმარტებით, ყველაზე მძიმე დარტყმა, არის ბავშვების ყოველდღიური ცხოვრების კვების, წესის და ელემენტარული ჰიგიენის სრული მოშლა. როდესაც სახლში აღარ ცხოვრობს დედა, ხშირად მოხუც მეურვეებს ფიზიკური ძალაც კი არ ჰყოფნით

იმისათვის, რომ მოზარდების ყოველდღიური რეჟიმი მუდმივად აკონტროლონ. სოციალურმა მუშაკმა გააზიარა თავისი პრაქტიკიდან კონკრეტული ფაქტი:

„გავიხსენებ ისტორიას..., მუშაობის დროს, როდესაც ერთ-ერთ ასეთ ოჯახს ვესტუმრე, საზარელი სურათი დამხვდა, 15 წლის ბიჭი და მისი უმცროსი დები ფაქტობრივად სასუსნავეებსა და ნახევარფაბრიკატებზე ცხოვრობდნენ, რადგან მოხუც, 75 წლის ბებია, რომელსაც მძიმე დაავადება ჰქონდა, ფიზიკურად აღარ შეეძლო ყოველდღე მათთვის სადილი მოემზადებინა და ბავშვების ჯანმრთელობისთვის მიეხედა. ეს არ არის უბრალოდ ყოფითი პრობლემა, არამედ ეს არის ბავშვის უგულვებელყოფა, რაც დღეს, როდესაც ეს ბავშვები უკვე 20-21 წლის ასაკში არიან, მათ ჯანმრთელობასა და სოციალურ უნარებზე ნეგატიურად აისახება“.

ექსპერტის დაკვირვებით, ყოფით პრობლემებზე ბევრად უფრო მძიმე აღმოჩნდა უსაფრთხოების დეფიციტი და ოჯახური ძალადობის ფარული პრაქტიკა, რაც მოზარდობის ასაკში მიღებულ ღრმა ფსიქოლოგიურ ტრავმად გარდაიქმნება:

„მქონდა შემთხვევა, როდესაც სახლში მცხოვრები ბაბუა მძიმე ალკოჰოლიკი აღმოჩნდა, რომელიც სისტემურად, როგორც ფიზიკურად ისე ფსიქოლოგიურად ძალადობდა საკუთარ ცოლზე, ისე ორ მცირეწლოვან შვილიშვილზე. ჩემთვის, როგორც მშობელისთვის, ყველაზე შემზარავი კი ის იყო, რომ იტალიაში მყოფმა ემიგრანტმა დედამ ამ რეალობის შესახებ აბსოლუტურად არაფერი იცოდა, ბავშვები და ბებია შიშის ფონზე ტელეფონით კომუნიკაციის დროს ყველაფერს უმაღავდნენ, რათა მშობელს არ ენერვიულა. დღეს ეს ბავშვები უკვე ახალგაზრდობის ფაზაში არიან და ეს გამოცდილება პირდაპირ ვლინდება მათ უნდობლობაში სამყაროს მიმართ და ემოციურ დისტანცირებაში“.

3.3.1.2 ბავშვობის ტრანსფორმაცია და ნაადრევი პასუხისმგებლობები

საუბრის გაგრძელებისას სოციალური მუშაკი განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებდა იმ გარემოებაზე, რომ მშობლის მიგრაციის შემდეგ ბავშვების უმრავლესობა იძულებულია საკუთარ თავზე აიღოს ისეთი მოვალეობები, რომლებიც მისი ასაკისთვის დამახასიათებელი არ არის. მისი განმარტებით, ტრანსნაციონალურ ოჯახებში ხშირად

ხდება რღვევა ტრადიციული ოჯახური როლების განაწილებაში და ბავშვები ნაადრევად ერთვებიან საოჯახო პასუხისმგებლობების შესრულებაში.

„სამწუხაროდ, არაერთი შემთხვევა მინახავს, რომ 16-17 წლის მოზარდი პრაქტიკულად ოჯახის ერთ-ერთ მთავარ საყრდენად იქცევა. მას უწევს უმცროსი და-ძმების მოვლა, სკოლასთან დაკავშირებული საკითხების მოგვარება, საყოფაცხოვრებო საქმეების შესრულება და ზოგჯერ ფინანსურ გადაწყვეტილებებში მიღების მონაწილეობაც კი. ასეთ სიტუაციებში კი ბავშვი თითქოს სწრაფად „იზრდება“, მაგრამ ეს ზრდასრულობა ხშირად იძულებითი და მძიმე ტვირთით არის გამოწვეული. ეს იძულებითი და დაადრევი სიმწიფე სტუდენტურ ასაკში ხშირად ვლინდება როგორც ქრონიკული გადაღლილობის და ნევროზული მდგომარეობის გაუარესებით“.

რა საკვირველია, მსგავსი გამოცდილება ბავშვებში დამოუკიდებლობის გარკვეულ უნარებს ავითარებს, თუნცა ამავე დროს მათ ართმევს ასაკისთვის შესაბამის სოციალურ გამოცდილებებს. მოზარდები ხშირად ამბობენ უარს თანატოლებთან გართობაზე, დასვენებაზე და სხვა აქტივობაზე, რადგან ოჯახური პასუხისმგებლობები მათგან მუდმივ ჩართულობას მოითხოვს.

სოციალური მუშაკის აზრით, სწორედ ამ პროცესს უკავშირდება ე.წ ადრეული სოციალური სიმწიფის ფენომენი, როდესაც მოზარდი იძულებულია შეასრულოს ისეთი ფუნქციები, რომელიც ტრადიციულად ზრდასრულთა პასუხისმგებლობად მიიჩნევა. შედეგად იგი საკუთარ თავს თანატოლებთან შედარებით უფრო გამოცდილ პიროვნებად აღიქვამს, რაც შემდგომში, სრულწლოვანების ფაზაში, ხშირად გარდაიქმნება სოციალურ იზოლაციად და თანატოლებთან საერთო ინტერესების პოვნის სირთულედ.

3.3.1.3 სოციალური კონტროლის შესუსტების შედეგები

ინტერვიუს შემაჯამებელ ეტაპზე, განვიხილეთ, თუ როგორ ახდენს გავლენას მშობლის მიგრაციული დეპრივაცია ახალგაზრდების ამჟამინდელ მიკრო-სოციალურ ინტერგრაციასა და მათ ყოველდღიურ სოციალურ იდენტობაზე. სოციალურმა მუშაკმა აღნიშნა, რომ მიუხედავად ამ სოციალური ფენომენის მაშტაბურობისა, მიგრანტთა შვილები საზოგადოებრივ სივრცეში მაინც განიცდიან სპეციფიკურ გარიყვას, ფარულ

მარგინალიზაციას² და სტიგმატიზაციას. როგორც მუშაკი აღნიშნავს, ზოგიერთი ბავშვი თანდათან იკეტება საკუთარ თავში, ერიდება სოციალური ურთიერთობების დამყარებას და ნაკლებად საუბრობს ოჯახურ მდგომარეობაზე. გარკვეული ნაწილი კი, პირიქით, ამ შინაგან დამაბულობას აგრესიული ან კონფლიქტური ქცევით გამოხატავს საზოგადოებრივ გარემოში.

ისინი საკუთარ იდენტობას აყალიბებენ დანაკლისის მქონე, შეზღუდული სოციალური კაპიტალის მქონე კატეგორიის ჭრილში. ეს ფაქტორები მნიშვნელოვნად აზიანებს მათ ჯანსაღ სოციალიზაციას, ხელს უშლის თანატოლთა საზოგადოებაში თანასწორუფლებიან ინტეგრაციას და აჩენს გრძელვადიან სოციალურ ბარიერებს ადამიანის სოციალური, ემოციური და პიროვნული განვითარების გზაზე.

„ჩემი პრაქტიკული გამოცდილებიდან, ვხედავდი, რომ მოზარდები ამ სიტუაციას სხვადასხვანაირად ართმევდნენ თავს. ნაწილი სრულიად იკეტებოდა საკუთარ თავში და გაურბოდა ოჯახზე საუბარს, რათა თანატოლების მხრიდან ზედმეტი სტიგმატიზებული ყურადღების ობიექტი არ გამხდარიყო. მეორე ნაწილი კი, შინაგან პროტესტს აგრესიული ქცევით ავლენდა. დღეს, გვიანი სოციალიზაციის ეტაპზე, ეს ქცევები უკვე ჩამოყალიბებულ ხასიათობრივ ბარიერად გვევლინება.

ინტერვიუს მომდევნო ეტაპზე დიალოგი გადავიდა იმ უხილავ, შიდაოჯახური კრიზისებისკენ, რომლებიც ხშირად არ განიხილება. ექსპერტმა ახსნა, თუ როგორ ცვლის ტრანსნაციონალურ ოჯახებში შემოსული ეკონომიკური კაპიტალი შინაგან იერარქიას და ხდება თუ არა ფული მანიპულაციის იარაღი. ფულადი გზავნილები ხშირად სრულიად აყირავებს ოჯახურ სტრუქტურას, როდესაც ემიგრანტი დედა, სიმარტივისთვის, თანხას

² ტერმინი „მარგინალიზაცია“ ნაწარმოებია სიტყვებიდან: ლათინური „მარგო“ (ლათ. *margo* — კიდე, მიჯნა, საზღვარი) და გერმნული სუფიქსი „იზაცია“ (გერმ. *ization* — პროცესად ქცევა) — სიტყვასიტყვით ითარგმნება, როგორც „კიდეზე მოქცევა“ ან „გაპირაპირების პროცესი“. სოციოლოგიურ ჭრილში ეს ტერმინი აღნიშნავს სოციალურ ფენომენს, რომლის დროსაც გარკვეული ჯგუფები ან ინდივიდები განიცდიან ძირითადი საზოგადოებრივი, ეკონომიკური თუ კულტურული ცხოვრებიდან გარიყვას, რის შედეგადაც ისინი აღმოჩნდებიან სოციალური სტრუქტურის პერიფერიაზე (კიდეზე), მოკლებულნი სტატუსსა და მხარდაჭერის ძირითად მექანიზმებს.

პირდაპირ შვილს ურიცხავს ანგარიშზე (რათა მოხუც მეურვეს სიარული არ მოუწიოს), მოზარდი აცნობიერებს, რომ რეალური ფინანსური ძალაუფლება მის ხელშია. ბავშვი აღარ ემორჩილება მეურვეს, ვინაიდან ოჯახის რჩენის წყაროდ ტექნიკურად საკუთარ თავს მიიჩნევს.

ამ კონტექსტშივე განვიხილეთ კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი, მატერიალური კომპენსაციის გავლენა ბავშვის ფასეულობათა სისტემაზე, ემიგრანტი მშობელი, რომელსაც უმძიმესი დანაშაულის განცდა აქვს ფიზიკური არყოფნის გამო, ხშირად ცდილობენ ეს დანაკლისი ძვირადღირებული ნივთებით აანაზღაურონ. მუშაკის თქმით, მატერიალური სიუხვე ხდება ერთგვარი ილუზორული ფასადი, რომლითაც ოჯახი გარე სამყაროსთან საკუთარ ნორმალურობასა და კეთილდღეობას ყიდულობს, რითაც რეალურად ნიღბავს შინაგან ემოციურ ვაკუუმს და უგულებელყოფს ფაქტებს.

„ვიღებთ მოზარდებს, რომლებსაც აქვთ უახლესი მოდელის ტელეფონები და ბრენდული ტანსაცმელი, მაგრამ არ გააჩნიათ ელემენტარული უნარები, თუნცაც საკუთარი სივრცის მოწესრიგების ან და, ჯანსაღი კომუნიკაციის. ახლა კი, როდესაც დამოუკიდებელ სოციალურ ცხოვრებაში უწევთ ნაბიჯის გადადგმას, ეს მატერიალური კომპენსაციის მოდელი მათ ხელს უშლის რეალური პრობლემების გაცნობიერებასა და ემოციური სიმწიფის მიღწევაში“.

ინტერვიუს დასასრულს შევეხეთ ბარიერს, რაც მიგრანტთა შვილების განვითარებას აფერხებს. მოზარდები წლებით ცხოვრობენ მოლოდინით, რომ დედა მალე დაბრუნდებოდა ან მალე საზღვარგარეთ წაიყვანდა. ეს ფაქტორი მათ სრულიად ართმევდა მიმდინარე სოციალურ გარემოში ადაპტაციის უნარს. ისინი საკუთარ თავს არ მიიჩნევდნენ იმ საზოგადოების ნაწილად, რომელშიც ფიზიკურად არსებობდნენ, რის გამოც მკვეთრად უქვეითდებოდათ სასწავლო და პიროვნული მოტივაცია. ეს ბავშვობისდროინდელი დეზორიენტაცია დღეს, ზრდასრულობის ასაკში, ვლინდება კარიერული მიზნების არქონაში, მომავლის დაგეგმვის შიშისა და მუდმივ განცდაში, რომ მათი „რეალური ცხოვრება“ სადღაც სხვაგან, ქვეყნის ფარგლებს გარეთ უნდა დაიწყოს.

3.3.2 ფსიქოლოგის ინტერვიუს ანალიზი

3.3.2.1 „ფასადური ადაპტაცია“ და რეპრესირებული პროტესტის ფენომენი

კვლევის ფარგლებში, ფენომენის უკეთ გასააზრებლად, სოციო-კულტურული ანალიზის პარალელურად, საჭირო გახდა მისი ფსიქოლოგიური მხრიდან განხილვაც. ამ მიზნით, ინტერვიუ ჩატარდა ფსიქოლოგთან, რომელიც უშუალოდ, როგორც ახალგაზრდებთან, ისე მუშაობს ემიგრანტი მშობლების შვილებთან და უზრუნველყოფს მათ თერაპიულ მხარდაჭერას.

ემიგრაციულ კრიზისზე მსჯელობისას, ხშირად გვგონია, რომ პრობლემა ყოველთვის აგრესიაში, კონფლიქტებით ან სხვა ნიშნების გაფუჭებით უნდა გამოიხატოს. თუმცა, პრაქტიკოს ფსიქოლოგთან საუბრისას აღმოჩნდა, რომ მიგრაციული განშორების შედეგები ახალგაზრდებში ხშირად ძალიან ჩუმად და უხილავად ვლინდება. ბევრი რესპოდენტი აგრესიის ნაცვლად ირჩევს აბსოლუტურ დუმილს, საკუთარ გრძნობებს მთლიანად მალავენ და გარშემომყოფებს აჩვენებენ, რომ ძალიან დამჯერები და პრობლემებისგან სრულიად თავისუფლები არიან. ეს გარეგნული სიმშვიდე საზოგადოებას და მეურვეებს აფიქრებინებს, რომ ოჯახური განშორება მარტივად გადაიტანეს, თუმცა რაც თერაპიულ სივრცეში იკვეთება აბსოლუტურად საპირისპიროა. ფსიქოლოგის განმარტებით, ეს ქცევა სინამდვილეში შინაგანი დაუძლეველი კრიზისის მკაფიო ნიშანია, რასაც ის თავისი პრაქტიკიდან გამომდინარე ასე აღწერს:

„ჩემი გამოცდილებიდან გამომდინარე, ემიგრანტი მშობლების შვილები ზრდასრულობის ასაკში ხშირად საოცრად მშვიდი და გაწონასწორებული ადამიანების შთაბეჭდილებას ტოვებენ. პირველადი შეხვედრისას ისინი იშვიათად საუბრობენ თავიანთ წყენებზე, სევდაზე, პირიქით, ისინი ცდილობენ აჩვენონ, რომ ყველაფერი რიგზეა. თუმცა, ამ გარეგანი სიმშვიდის მიღმა თერაპიულ პროცესში იკვეთება ემოციური გაუცხოებისა და საკუთარი განცდების სრული ჩახშობის მექანიზმი“.

როგორც ექსპერტი განმარტავს, სიტყვიერი გამოხატვის ბლოკირება და ემოციური ენის დეფიციტი პირდაპირ აისახება ახალგაზრდების ყოველდღიურ ფიზიკურ ფუნქციონირებაზე. როდესაც ფსიქიკა ვერ ახდენს ძველი ტრამვის ვერბალიზაციას და

გადამუშავებას, იწყება ძლიერი სომატიზაციის პროცესი, რაც პირდაპირ ვლინდება მწვავე ფიზიკურ სიმტომებში.

3.3.2.2 დანაშაულის განცდის კომპლექსი და როლური ინვერსია

ინტერვიუს მსვლელობისას, განსაკუთრებით მწვავედ გამოიკვეთა ახალგაზრდების მიერ მშობლის წასვლის ფაქტის არასწორი, ბავშვური ინტერპრეტაცია. თუ ფსიქოლოგთან დიალოგისას ყურადღება გავამახვილეთ იმ ფართოდ გავრცელებულ შემთხვევებზე, როდესაც რესპოდენტებს დღემდე თან სდევთ არაცნობიერი დანაშაულის განცდა, თითქოს ოჯახურ განშორებაში ბრალი მათ მიუძღვით. სპეციალისტმა ამიხსნა, რომ ეს ფარული დანაშაულის გასუხისმგებლობა ახალგაზრდას ართმევს უფლებას, იყოს სუსტი ან გამოხატოს ბუნებრივი ემოციები, ეს ფარული დანაშაულის განცდა მოზარდის შიგნიდან პიროვნულ ნგრევას იწვევს.

„თერაპიის პროცესში ვაკვირდები, რომ ახალგაზრდები გრძნობენ უდიდეს პასუხისმგებლობას ემიგრაციაში მყოფი მშობლების მიმართ. ინისი ხედავენ, თუ რამდენად მძიმედ შრომობენ მშობლები უცხოეთში და ქვეცნობიერად უკრძალავენ საკუთარ თავს მონატრებისა და წყენის გამოხატვას, რათა მათ ზედმეტი ტვირთი არ აჰკიდონ. ხშირად მესმის ოთახში სიტყვები - „მე არ მაქვს უფლება, გავზრადე, ვიტურო, ვივიწუნო, რადგან დედა იქ ჩემთვის წვალობს“.

ეს ფენომენი მჭიდროდ უკავშირდება როლურ შეცვლას, როდესაც ახალგაზრდასაკუთარი მშობლებისთვის თავად ხდება ემოციური, ფსიქოლოგიური საყრდენი. ფსიქოლოგის განმარტებით, როდესაც სახლში ზრდასრულის საყრდენი ქრება, ახალგაზრდები იძულებულები ხდებიან, ხელოვნურად დაჩქარებული ტემპით გაიზარდონ, რათა სისტემამ ნორმალური ფუნქციონირება გაარგძელოს. საუბრისას ფსიქოლოგმა აღნიშნა, რომ ოჯახური პასუხისმგებლობების ამგვარი გადანაწილება მოზარდისთვის მძიმე ფსიქოლოგიურ ტვირთად იქცევა. ახალგაზრდა იწყებს საკუთარი ინტერესების, პირადი სივრცის სრულ იგნორირებას. მთელი მისი ენერგია მიმართულია მუდმივად სხვების კეთილდღეობაზე იფიქროს, რაც მას საკუთარ თავს სრულიად ავიწყებს.

ზრდასრულობის ასაკში ეს მოვლენა სერიოზულ პიროვნულ კრიზისს იწვევს. ახალგაზრდები, რომლებმაც ცხოვრება მსგავსად გაატარეს, დღეს განიცდიან იდენტობის კრიზისს, მათ არ იციან, ვინ არიან სინამდვილეში, რა სურთ მათ, სად მთავრდება სხვების მოთხოვნები და სად იწყება მათი საკუთარი სურვილები. ეს ყველაფერი ახალგაზრდას დამოუკიდებელი კარიერული თუ პირადი მიზნების დასახვაში უშლის ხელს.

3.3.2.3 სუროგატული საყრდენების ძიება და ეგზისტენციალური

მოწყვლადობა

კვლევის სტრუქტურისთვის გადამწყვეტი აღმოჩნდა იმ სპეციფიკური პრობლემების გაანალიზება, რომლებსაც მიმდინარე რეალობა აჩენს. ფსიქოლოგთან ერთად შევეცადეთ გაგვერკვია, თუ როგორ მწვავედა ახალგაზრდების იდენტობის კრიზისი მაშინ, როდესაც მათ ამ გარდამავალ ფაზაში გვერდით მშობლები არ ჰყავთ და სად ეძებენ ისინი ალტერნატიულ ორიენტირებს. მისი განმარტებით, როდესაც ინდივიდს ყველაზე მეტად სჭირდება მყარი ორიენტირი, მისი არარსებობა აიძულებს, ემოციური კავშირები ნებისმიერ ხელმისაწვდომ გარემოებებში ეძებოს:

„ამ ასაკში ახალგაზრდისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია საყრდენი, რომელსაც ის სახლში ვეღარ პოულობს. ამ დროს კი იწყებს საყრდენის გარეთ ძებნა, ეს შეიძლება იყოს სოციალური ქსელები, ან ისეთი ადამიანები, რომლებიც მათ ილუზორულ მხარდაჭერას აძლევენ. მშობლის კონტროლისა და ემოციური კავშირის გარეშე, ახალგაზრდა ბევრად უფრო მოწყვლადი ხდება არასასურველი გავლენების მიმართ, რადგან უმეტეს წილად ნებისმიერ ფასად ცდილობს შეასვოს ის სიცარიელე, რომელიც მშობლის წასვლამ დატოვა.“

3.3.2.4 მამის მიგრაცია VS დედის მიგრაცია

ინტერვიუს უმნიშვნელოვანეს ასპექტს წარმოადგენდა კულტურაში დამკვიდრებული ტრადიციული ჩვენს კულტურაში დამკვიდრებულ ტრადიციულ მოდელების, სადაც მზრუნველის მთავარი როლი ძირითადად დედას აკისრია. მსჯელობისას წამოიჭრა კითხვა, თუ რამდენად განსხვავებულია მოზარდის ტრამვა და ემოციური ფონი იმის მიხედვით, თუ რომელი მშობელი ტოვებს სახლს. თერაპევტის განმარტებით,

გენდერული და სოციალური მოლოდინებიდან გამომდინარე, მოზარდები ამ ორ მოვლენას სრულიად გასწავლული ემოციური სიმწვავით აფასებენ. ის აღნიშნავს, რომ დედის წავლა ბავშვისთვის პირველადი, ბაზისური საყრდენის ღრვევას ნიშნავს, რაც თვისებრივად განსხვავებულ სევდას აჩენს, ვიდრე მამის მიგრაციის დროს.

ფსიქოლოგის დაკვირვება ნათელს ჰფენს იმას, თუ როგორ განსაზღვრავს კულტურული კოდები ინდივიდუალურ ტრამებს. მამის მიგრაცია ახალგაზრდის ცნობიერებაში მარტივად თავსდება „ეკონომიკური მარჩენალის“ ტრადიციულ ჩარჩოში, რას სოცალურად ლეგიტიმირებულია და, შესაბამისად, ფსიქოლოგიურად შედარებით ნაკლებ ტკივილს აყენებს მოზარდს. თუმცა, დედის მიგრაცია მთლიანად არღვევს მის ფსიქიკას. ვინაიდან სოციუმში დედა პირველად ემოციურ საყრდენად და უსაფრთხოებასთან ასოცირდება, მისი წასვლა ბავშვის მიერ აღიქმება, არა როგორც ფინანსური მხარდაჭერა, როგორც მამის მიგრაციის დროს, არამედ როგორც უშუალო ფსიქოლოგიური მიტოვება. შედეგად, დედის „მიტოვებით“ გამოწველი სევდა გაცილებით მწვავე და ხანგრძლივია.

თანამედროვე გლობალიზაციის პირობებში კვლევისთვის უმნიშვნელოვანესი იყო იმის გარკვევა, თუ რამდენად ეფექტურია ციფრული ხიდეები რეალური ემოციური დანაკლისის კომპენსირებისთვის. შევეხეთ ვიდეოზარების ფენომენს, რომელიც საზოგადოებაში ხშირად აღიქმება, როგორ მშობლის აქ ყოფნის ილუზია, ვკითხე, რამდენად ახერხებს ეკრანი რეალური თანაარსებობის ჩანაცვლებას. სპეციალისტმა ამიხსნა, რომ ციფრული ტექნოლოგიური კავშირი ხშირად ფორმალურ ხასიათს ატარებს და ვერ ანაცვლებს იმ ცოცხალ ურთიერთობას, რასაც რეალური თანაცხოვრება მოითხოვს.

„რასაკვირველია, ვიდეოზარები გარკვეულწილად ამსობუქებს სიშორის დეფიციტს, მაგრამ იმ ემოციურ ვაკუუმს ვერ ავსებს, რაც მშობლის და შვილის სიახლოვეს სჭირდება“.

3.3.2.5 იდეალიზებული ხატის მსხვერვეა და ზრდასრულობის კრიზისი

ინტერვიუს მსვლელობისას ასევე გამოიკვეთა ძალიან საინტერესო ასპექტი, რომელიც ეხება იმ სიტუაციას, როდესაც წლების განმავლობაში ემიგრაციაში მყოფი მშობელი ბრუნდება მშობლიურ ქვეყანაში. ფსიქოლოგს ვკითხე, თუ როგორ რეაგირებენ ახალგაზრდები რეალურ, ფიზიკურ შემთხვევაზე და ემთხვევა თუ არა მოლოგინები რეალობას. ექსპერტის განმარტებით, წლების განმავლობაში დისტანციური ურთიერთობის შესაბამისად ბავშვის გონებაში იქმნება მშობლის იდეალიზებული და უნაკლო ხატი. თუმცა, როდესაც მშობელი საბოლოოდ ბრუნდება, აქ იწყება რეალური დილემა, რადგან სახლში ბრუნდება, არა ის იდეალური პიროვნება, არამედ ჩვეულებრივი, დაღლილი ადამიანი თავისი ხასიათებითა და მოთხოვნებით. ფსიქოლოგის განმარტებით, ეს რეალობასთან შეჯახება ხშირად მტკივნეულია.

„ეს ადამიანები წლების განმავლობაში ელიან ამ სასიხარულო დღეს, მაგრამ რეალური შეხვედრისას ხშირად ერთმანეთის გვერდით სრულიად უცხო ადამიანები აღმოჩნდებიან ხოლმე. მშობელი ბრუნდება იმ განცდით, რომ უნდა აანაზღაუროს დაკარგული წლები და იწყებს ზედმეტი კონტროლისა და წესების დაწესებას, ახალგაზრდებში კი ეს მწვავე პროტესტის და დისტანცირების სურვილს იწვევს“.

ინტერვიუს დასასრულს შევეხეთ ყველაზე გრძელვადიანი შედეგის, თუ როგორ აისახება ბავშვობის ეს გამოცდილება ახალგაზრდების დღევანდელ და მომავალ პირად ურთიერთობებზე. ფსიქოლოგმა დაადასტურა, რომ მშობელთან დისტანცია პირდაპირ აისახება ზრდასრულ ასაკში პარტნიორის შერჩევასა და ნდობის ფორმირების უნარზე.

ვინაირდან კვლევაში გამოიკვეთა, რომ ფსიქოლოგიურად ყველაზე მძიმედ დედის მიგრაცია აღიქმება, ამ გამოცდილების მქონე ახალგაზრდებში პარტნიორული ურთიერთობები განსაკუთრებულ კრიზისს გადის. ამ ასაკში ახალგაზრდა ქვეცნობიერად პარტნიორს აიგივებს პირველად მზრუნველთან, მშობელთან. შესაბამისად, ბავშვობაში მიღებული გაუცნობიერებელი შიში - „თუკი დედამ დამტოვა და წავიდა, ესე იგი, პარტნიორიც ასე მარტივად მიმატოვებს“ - ხდება მათი ურთიერთობების მთავარი ბარიერი:

„ვინაიდან დედის მიგრაცია მათ მიერ აღქმულია, როგორც უშუალო ფსიქოლოგიური მიტოვება, ისინი პარტნიორისგან ქვეცნობიერად ელიან იგივეს. მათ აქვთ მიტოვების ქრონიკული შიში, რაც აიძულებს თავი აარიდონ ურთიერთობას“.

3.3.3 ოჯახის სოციოლოგიის ექსპერტი

3.3.3.1 პირველადი სოციალიზაციის კრიზისი

ექსპერტის მსჯელობისას პირველი ხაზი უკავშირდება ოჯახის, როგორც სოციალიზაციის პირველადი ააგენტის, სტრუქტურულ შესუსტებას, რომელიც ინტერვიუში შეფასდა როგორც ოჯახის ნაწილობრივი „ფუნქციური ატროფია“. პროფესორის განმარტებით, კლასიკურ, სოციოლოგიურ მოდელებში ოჯახი უზრუნველყოფს იმ სოციალიზაციის ელემენტებს, სადაც ხდება ღირებულებების, ქცევითი მატრიცებისა და სოციალური ნორმების გადაცემა თაობიდან თაობაზე, უშუალო ყოველდღიური ინტერაქციის გზით. როდესაც შრომითი მიგრაციის შედეგად ეს ღერძი ფიზიკურად ირღვევა, სოციალიზაციურ ვაკუუმს მომანტალურად იკავებენ ალტერნატიული აგენტები. ახალგაზრდების შემთხვევაში, რომელთა ბავშვობამ ან მოზარდობამ შობლის გარეშე ჩაიარა, სოციალიზიის მთავარ მამოძრავებელ ძალად იქცნენ თანატოლთა ჯგუფები და ციფრული სივრცეები.

„სოციოლოგიური თვალსაზრისით, ეს არ არის უბრალო, მექანიკური ჩანაცვლება, ეს ერთგვარი თვისებრივი ტრანსფორმაციაა. ახალგაზრდები სოციალურ ორიენტირებასა და ნორმებს ითვისებენ არა ოჯახური ავტორიტეტის საფუძველზე, არამედ თანატოლთა სუბკულტურული კონფრომიზმისა და გარე ინფლუენსების გავლენით. ექსპერტის ანალიზით, აღნიშნული პროცესი ხშირად იწვევს ღირებულებით გაუცხოებას თავად ოჯახურ სისტემასთან, რაც ზრდასრულობის ეტაპზე ვლინდება მშობელთან კომუნიკაციის ფორმალურ ხასიათსა და შინაარსობრივ დისტანცირებაში.“

როგორც ექსპერტი აღნიშნავს, მსგავსი სტრუქტურული ჩანაცვლება იწვევს ახალგაზრდების ღირებულებრივ გაუცხოებას თავად პირველად ოჯახურ სისტემასთან, ეს პროცესი კი გრძელვადიან პერსპექტივაში, ზრდასრულობის, ანუ ფინალური

სოციალიზაციის ეტაპზე ვლინდება, მშობლებთან კომუნიკაციის წმინდად ფორმალურ, რიტუალურ ხასიათსა და ღრმა შინაარსობრივ დისტანცირებაში.

3.3.3.2 კულტურული რეპროდუქციის შეფერხება

მეორე, მნიშვნელოვანი სოციოლოგიური განზომილება, რომელიც ინტერვიუში გამოიკვეთა, უკავშირდება სოციალური ნორმებისა და კულტურული კოდების რეპროდუქციის შეფერხებას. პროფესორის აღწერით:

„ოჯახი არის სივრცე, სადაც ხდება საზოგადოებაში მიღებული მორალური და სოციალური წესების გადაცემა, მშობელთან ყოველდღიური ინტერაქციის გაწყვეტა ახალგაზრდობაში აჩენს გარკვეულ ნორმატიულ ვაკუუმს“.

ამ დეფიციტის შედეგად ახალგაზრდები ბევრად უფრო მიდრეკილნი არიან ტრადიციული სოციალური მოლოდინებისა და ინსტიტუტების გადაფასებისკენ. ვინაიდან ოჯახურ გარემოში არ არსებობს ყოველდღიური ნორმების მცველი, მშობლის სახით, მოზარდები იწყებენ ქცევის ალტერნატიული, ინდივიდუალური მოდელების კონსტრუირებას, რაც ხშირად მოდის წინააღმდეგობაში მათ პირველად სოციოკულტურულ გარემოსთან. ექსპერტის ანალიზით, ეს ფენომენი ვლინდება ისეთი ფუნდამენტური სოციალური ინსტიტუტების მიმართ, როგორიც არის ქორწინება, საზოგადოებრივი სოლიდარობა და ტრადიციული გენდერული როლები. მათ მიმართ ყალიბდება რადიკალურად ინდივიდუალისტური დამოკიდებულება, რაც მიგრაციული ნაკადების ირიბი, თუმცა მწვავე სოციოკულტურული შედეგია.

3.3.3.3 შთაბეჭდილებების მართვა საუნივერსიტეტო ვირცეში

ნაშრომის თემატიკიდან გამომდინარე, პროფესორის მსჯელობისას მნიშვნელოვანი ხაზი დაეთმო იმას, თუ როგორ აისახება ეს ნორმატიული ვაკუუმი საუნივერსიტეტო ყოველდღიურობაზე. მისი განმარტებით, მიგრანტი მშობლების შვილები თანატოლებთან ინტერაქციისას ხშირად მიმართავენ ნორმალურობის ფასადის კონსტრუირებას. ვინაიდან ისინი ყოველდღე გრძნობენ სტრუქტურულ განსხვავებას საკუთარ ცხოვრებასა და სრულ ოჯახებში მცხოვრები კურსელების განსხვავებას შორის,

საუდიტორიო სივრცე მათთვის ხდება ადგილი, სადაც მაქსიმალურად ცდილობს ახალგაზრდა დამალოს შინაგანი კრიზისი.

პროფესორი აღნიშნავს, რომ ეს მიანიშნებს იმაზე, რომ ახალგაზრდებს არ სურთ საზოგადოების მხრიდან მსხვერპლის სტატუსით აღქმა ან თანაგრძნობის ობიექტად ქცევა. სწორედ ეს ხნის პარადოქსი, რომელთანაც მკლევარი გასვლისას პირისპირ დგება, ერთი შეხედვით, უნივერსიტეტის დერეფნებსა თუ ლექციებზე ეს სტუდენტები არაფრით განსხვავდებიან სხვებისგან, მონაწილეობენ საერთო აქტივობებში და ინარჩუნებენ უდარდელი ახალგაზრდის იმიჯს, თუმცა ამ სოციალური ნიღბის უკან, მძიმე, დამოუკიდებელი ბრძოლა აქვთ ყოველდღიურ გადარჩენასთან. ამდენად, ექსპერტის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ტრანსნაციონალური ოჯახების შვილის ტრამვა საუნივერსიტეტო სივრცეში არის სრულიად პრივატიზებული და უხილავი, რაც მათ იზოლაციას კიდევ უფრო მეტად აღრმავებს.

დასკვნა

ძირითადი მიგნებები

ნაშრომში განხორციელებული კომპლექსური სოციოლოგიური კვლევა, რომელიც ეფუძნება რაოდენობრივი ონლაინ გამოკითხვის მონაცემებს, ახალგაზრდებთან ჩაწერილ სიღრმისეულ თვისებრივ ნარატივებსა და პრაქტიკოსი სპეციალისტების ექსპერტულ შეხედულებებს, წარმოაჩენს თანამედროვე ქართული საზოგადოების ერთ-ერთ ყველაზე მწვავე სტრუქტურულ კრიზისს. ვფიქრობ, კვლევამ ნათლად ასახა ის ღრმა სოციალური პარადოქსები, რომელიც ტრანსნაციონალურ შრომით მიგრაციას თან სდევს. მაკროეკონომიკურ დონეზე მიგრაცია აღქმულია, როგორც უმუშევრობის დაძლევისა და ფულადი გზავნილების გზით ოჯახის მატერიალური კეთილდღეობის უზრუნველყოფა. მიკროსოციალურ დონეზე კი, როგორც ჩანს იწვევს უმძიმეს სტრუქტურულ ძვრებს, რაც პირველ რიგში ანგრევს და გარდაქმნის ქართული ოჯახის ტრადიციულ სახეს.

ნაშრომის უმთავრეს წვლილად მიიჩნევა ის გარემოება, რომ მან შეავსო არსებული სამეცნიერო ჭრილი, რაც წინა წლების ადგილობრივ კვლევებს აკლდა. წინამდებარე ნაშრომმა კი ყურადღება დაუთმო უფროს ასაკობრივ ჯგუფებს. მოპოვებულმა ემპირიულმა მასალამ აჩვენა, რომ მშობლის მიგრაციით გამოწვეული ტრამვა სრულიად არ ქრება მოზარდობის ასაკის გასვლასთან ერთად, არამედ, ის ახალ, ბევრად უფრო მტკივნეულ ფაზაში ვითარდება, როცა ახალგაზრდა, სრულიად მარტო ოჯახური საყრდენის გარეშე ეჯახება დამოუკიდებელ ყოფით რეალობას.

კვლევის ერთ-ერთ ცენტრალურ მიგნებას წარმოადგენს ის, რომ მიგრაციულ ნაკადებს აქვს მკაცრად გამოხატული გენდერული ხასიათი. შემთხვევათა აბსოლუტურლ უმრავლესობაში ემიგრაციაში მიდის დედა. სოციოლოგიური თვალსაზრისით, ეს გარემოება ნიშნავს პირველადი სოციალიზაციისა და ემოციური ზრუნვის მთავარი ინსტიტუციური აგენტის ფიზიკურ დამორებას. ქართულ კულტურულ პარადიგმაში დედა ტრადიციულად მიჩნეულია ოჯახის შიდა სიმტკიცის, უსაფრთხოების სვეტად. როდესაც დედა ტოვებს სახლს, სამშობლოს, სახლი ცარიელდება არა მხოლოდ

ფიზიკურად, არამედ ფუნქციურადაც, მთელი ის უხილავი, რეპროდუქციული შრომა, რასაც იგი ყოველდღიურად ეწეოდა, მყისიერად გადადის შვილების თავზე. მიგრაციული დისტანცია, როგორც კვლევის მონაცემები მოწმობს არ არის მოკლევადიანი ეპიზოდი, ის ქრონიკულ ხასიათს ატარებს და ხშირად წლობით იჭიმება, განშორების ასეთი გაჭინაურება იწვევს ბირთვული ოჯახის სრულ დამლას. სამშობლოში დარჩენილი ახალგაზრდების მხოლოდ მცირე ნაწილი ახერხებს მეორე მშობელთან თანაცხოვრებას, ვინაიდან მამის ფიგურა სტერეოტიპულად მხოლოდ ფინანსურ უზრუნველყოფასთან იგივდება და ხშირად ვერ ფარავს ყოველდღიური მზრუნველობის სიღრმეს.

შედეგების სიღრმისეული ინტერპრეტაციისას გამოვლინდა კიდევ ერთი ფუნდამენტური ფენომენი, რომელიც უკავშირდება „არაფორმალური მეურვეობის კრიზისს“. ტრადიციულად, მიჩნეულია, რომ მშობლის წასვლის შემთხვევაში ქართული გაფართოებული ოჯახი და ნათესაური ქსელი წარმატებით ითავსებდნენ მზრუნველობის ფუნქციას. თუმცა შეგროვებული ემპირიული მასალა ადასტურებს, რომ ეს მოდელი თანამედროვე რეალობაში გამოფიტულია. არაფორმალური მეურვეობის შესუსტება პირდაპირ უკავშირდება დარჩენილი ნათესავების ასაკობრივ შეზღუდვებს, მათი ფიზიკური ჯანმრთელობის გაუარესებასა და ეკონომიკურ მოშლილობას. ხანდაზმული ბებია-ბაბუები ხშირად თავად საჭიროებენ მზრუნველობას და ფიზიკურად თუ მენტალურად ვეღარ ახერხებენ ახალგაზრდებისთვის საჭირო სოციალური ორიენტირების მიცემას. როლების აღრევა იწვევს იმას, რომ ახალგაზრდა მოკლებულია მყარ ოჯახურ ნიადაგს იმ ასაკში, როდესაც მას ყველაზე მეტად სჭირდება მეგზურობა, ავტორიტეტი და ემოციური უსაფრთხოება.

განსაკუთრებით საყურადღებო სოციოლოგიური მიგნება, რომელიც ნაშრომის თვისებრივ ნაწილში წამოიჭრა, არის შვილების ნაადრევად ზრდასრულობა. მონაცემები ცხადყოფს, რომ ახალგაზრდები ბუნებრივი ასაკობრივი განვითარების ეტაპების გადახტომით ნაადრევად იკისრებენ ისეთ ეკონომიკურ და საყოფაცხოვრებო პასუხისმგებლობებს, რომლებიც წესით სრულწოვან, რეალიზებულ უფროსს შეეფერება. ეს ორ ძირითად განზომილებაში ვლინდება. პირველი არის ფინანსური ავტონომია და მისი სიმძიმე. გამოკითხულ ახალგაზრდათა დიდი ნაწილი თავად წყვეტს, თუ როგორ მოიხმაროს საზღვარგარეთიდან შემოსული მატერიალური რესურსი და ფულადი

გზავნილები. ერთი მხრივ მათ ეს გამოცდილებას აძლევს, მეორე მხრივ, კი აწვება ისეთი ფინანსური მენეჯმენტით, რომლისთვისაც მათ არ გააჩნიათ შესაბამისი ცხოვრებისეული სიმწიფე და ეს დამატებითი სტრესის სათავე ხდება. სტუდენტების ყოველდღიური ნარატივები მოგვითხრობს, რომ ისინი იძულებულნი არიან სწავლის პარალელურად დასაქმდნენ ყოფითი დეფიციტის შესავსებად. სამუშაო დღის დასრულების შემდეგ, გვიან ღამით სახლში დაბრუნებული ახალგაზრდა ხვდება სახლის გამართვის, უმცროს და-ძმებზე ან მოხუცებზე ზრუნვის ტვირთს. ეს გაუთავებელი წრე ბადებს ქრონიკულ დროით სიღარიბეს, რაც ახალგაზრდას აღარ უტოვებს სუნთქვის სივრცეს ელემენტარული ფიზიკური თუ ემოციური მომჯობინებისათვის.

კვლევის შედეგები სრულიად ანგრევს საზოგადოებაში დამკვიდრებულ ილუზიას, თითქოს ციფრული კომუნიკაცია და სოციალური ქსელები სრულიად ანეიტრალებენ დისტანციას. დადასტურდა, რომ ვიდეოკავშირი ვერ ახდენს ფიზიკური თანაობისა და უშუალო ემოციური სიახლოვის შევსებას, ის მხოლოდ სიახლოვის ზედაპირულ მოჩვენებას ქმნის, დროთა განმავლობაში კომუნიკაცია კარგავს ინტიმურ ხასიათს და გადადის ანგარიშების, ფინანსური გაცვლებისა და საყოფაცხოვრებო კონტროლის მშრალ რეჟიმში. სწორედ აქ იმალება კომუნიკაციის ყველაზე დრამატული ფენომენი, რომელიც ინტერვიუებში გავაანალიზე, - „ზრუნვის ფორმად ქცეული დუმილის ორმხრივი სიმულაცია“. შვილები მიზანმიმართულად მალავენ საკუთარ ყოფით კრიზისებს, აკადემიურ წარუმატებლობებსა თუ ემოციურ სიმძიმეებს, რათა ისედაც დატანჯული მშობელი არ შეაწუხონ. ეს ჩუმი გაუცხოება აღრმავებს შინაგან მართლობას და აღვივებს დანაშაულის, სიბრალულისა და სინანულის მუდმივ განცდას. იქ სადაც სიტყვები არ არის, სხეული იწყებს საუბარს, პრაქტიკოსი ფსიქოლოგის დაკვირვებით, ეს დათრგუნული ემოციები, რომლებსაც ახალგაზრდები ვერ გამოხატავენ ვერბალურად, სომატურ ფორმებს იღებს და იჩენს თავს მწვავე შფოთვებში, ძილის დარღვევებსა და ქრონიკულ ფსიქო-ემოციურ გამოფიტვაში.

ამასთანავე, ემპირიულმა მასალამ აჩვენა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ შრომითი მიგრაცია საქართველოში მასობრივი მოვლენაა, მიგრანტთა შვილები საზოგადოებრივ სივრცეში მაინც განიცდიან ფარულ მარგინალიზაციას. ოჯახური სტრუქტურის დაშლა და ეკონომიკური არასტაბილურობა ამ ახალგაზრდებისთვის იქცევა ერთგვარ მძიმე,

სტიგმატიზებულ ნიშნად, რომლიც გამხელასაც თანატოლების წრეში საშინლად ერიდებიან. ამ სირცხვილის პირდაპირი შედეგია ის, რომ მეგობრებთან გახსნა და მათგან მხარდაჭერის ძიება აღქმულია სისუსტედ. ამის ასაცდენად ახალგაზრდები თავსაცვით მექანიზმს მიმართავენ, იკეტებიან საკუთარ ნაჭუჭში, განგებ იგონებენ სხვადასხვა მიზეზს სოციალურ შეკრებებზე გამოუცხადებლობის გასამართლებლად და ნილბავენ რეალურ ყოფიერებას, რათა თანატოლების თვალში სიბრაღულის სამიზნეებად არ იქცნენ. ეს ორმაგი ტვირთი განსაკუთრებით მკტკივნეულია იმ ფონზე, რომ გამოკითხულთა უმრავლესობა თავად აღიარებს, რომ მათი ცხოვრების სტილი უფრო მეგობრებმა ჩამოაყალიბეს, ვიდრე მშობლებმა, ეს სოციალიზაცია მაინც ტრამვულია, ვინაიდან ახალგაზრდა მუდმივ შფოთვაშია საკუთარი „მიტოვებულობის“ სტატუსის დამალვის გამო.

საბოლოო ჯამში, საგანმანათლებლო სივრცეში მშობლის არყოფნით გამოწვეული კრიზისი ორგვარად რეპროდუცირდება: ღია პროტესტით და დევიაციური ქცევით, ან ფარული თვითიზოლაციით და აკადემიური ჩავარდნით, რის მიმართაც სკოლები და უნივერსიტეტები სრულ ინსტიტუციურ სიბრმავეს იჩენენ მხარდაჭერის მექანიზმების არ არსებობის გამო, ეს გამოცდილება პირდაპირ განსაზღვრავს ახალგაზრდების სამომავლო სტრატეგიასაც, ხუთ წლიან პერსპექტივაში ისინი კატეგორიულად უარყოფენ მიგრაციული ციკლის გამეორებასა და ტრანსნაციონალური ოჯახის მოდელს. ნაშრომი ნათელყოფს, რომ მიგრაციას აქვს უხილავი და მძიმე სოციალური ფასი, რაც საფუძველს აძლევს შესაბამის ინსტიტუტებს, გადახედონ არსებულ მიდგომებს და შეიმუშაონ მიზნობრივი მხარდაჭერის მექანიზმები ამ მოწყვლადი სტუდენტური ჯგუფის სოციალური კაპიტალის გასაძლიერებლად.

რჩევა-რეკომენდაციები

- მუნიციპალურ დონეზე უნდა გაძლიერდეს სოციალური მუშაკების ჩართულობა იმ ოჯახებში, სადაც მშობელი ემიგრაციაშია, სოციალური მუშაკი უნდა გახდეს ის გარე საყრდენი მექანიზმი, რომელიც ახალგაზრდას საყოფაცხოვრებო რეალობის მართვაში დაეხმარება

- სამართლებრივი მექანიზმების გამარტივება, რომლებიც შინ დარჩენილ ხანდაზმულ ოჯახის წევრებს მისცემს იურიდიულ უფლებამოსილებას, მარტივად წარმოადგინონ სტუდენტის ინტერესები ადმინისტრაციულ, საგანმანათლებლო და სამედიცინო სივრცეებში. (მშობლის წასვლის შემდეგ ნათესაური ქსელი დასუსტებულია, ბებია-ბაბუები ხშირად საჭიროებენ ასისტენციას და ოფიციალური სტატუსის გარეშე ვერ ახერხებენ ახალგაზრდის ყოველდღიური სამართლებრივი საჭიროებების დაფარვას
- საუნივერსიტეტო ფსიქოლოგიურმა სამსახურმა უნდა შექმნან სპეციალური თერაპიული ჯგუფები მიგრანტთა შვილებისთვის. ასეთი სერვისი სტუდენტებს მისცემს უსაფრთხო სივრცეს იმ ემოციებისა და გულისტკივილის გამოსახატავად, რომლებსაც ისინი, წლების განმავლობაში, მშობლის დაზოგვის მიზნით საგულდაგულოდ მალავდნენ.
- შიდასაუნივერსიტეტო სოლიდარობის პლატფორმის შექმნა, სადაც სტუდენტები თანხის გარეშე, საკუთარი დროისა და არამატერიალური უნარების გაცლით დაეხმარებიან ერთმანეთს. ეს მოდელი ეფექტური პასუხია კვლევაში გამოკვეთილ ფარულ თვითიზოლაციაზე, რათა ახალგაზრდებმა ჯანსაღი სოციალური კაპიტალი დააგროვონ.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- კივიტას გეორგიკა. (2017). შრომითი მიგრანტების სამშობლოში დარჩენილი ბავშვების საჭიროებების კვლევა საქართველოში. კვლევის ანგარიში, თბილისი. https://www.civitas.ge/files/Publication%20texts/LBC-%20%E1%83%99%E1%83%95%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%95%E1%83%98%E1%83%A1%20%E1%83%90%E1%83%9C%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A8%E1%83%98_CG.pdf
- ახალგაზრდა ფსიქოლოგთა და ექიმთა ასოციაცია (YPU). (2014). მშობლების შრომითი მიგრაციის ზეგავლენა საქართველოში დარჩენილი მოზარდების ქცევით და ემოციურ თავისებურებებზე. კვლევის ანგარიში, თბილისი. <https://ypu.ge/wp-content/uploads/2024/07/%E1%83%9B%E1%83%A8%E1%83%9D%E1%83%91%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%A8%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%97%E1%83%98-%E1%83%9B%E1%83%98%E1%83%92%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%AA%E1%83%98%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%96%E1%83%94%E1%83%92%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%9C%E1%83%90.pdf>
- პუბლიკა. (2021). მიგრანტი მშობლები და საქართველოში დარჩენილი ბავშვები – კვლევა. საინფორმაციო-ანალიტიკური სტატია, თბილისი.
- პუბლიკა. (2023). „როცა დედამ მითხრა, რომ მიდიოდა...“ რა გავლენა აქვს მშობლების შრომით მიგრაციას შვილებზე. ანალიტიკური სტატია, თბილისი.
- თსუ. (ბ.ა.). სოციალიზაცია. სოციოლოგიის შესავალი <http://socium.ge/downloads/socshesavali/socializacia.pdf>
- საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. (2024). საქართველოს დემოგრაფიული ვითარება: მიგრაციის ძირითადი ტენდენციები. საქსტატი. <https://www.geostat.ge>
- გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP). (2022). შრომითი მიგრაციის გენდერული ასპექტები საქართველოში: გამოწვევები და პერსპექტივები. UNDP Georgia. <https://www.ge.undp.org>
- საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (საქსტატი). (2024). მიგრაციის სტატისტიკური მაჩვენებლები (2014-2023). მოსახლეობისა და დემოგრაფიის სამმართველო. <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/322/migratsia>
- ფონდი „ღია საზოგადოება საქართველო“ (OSGF). (2018). შრომითი მიგრაციის გავლენა ბავშვებზე საქართველოში: სოციალურ-ეკონომიკური და ფსიქოლოგიური ასპექტები.

- Jones, A., & Smith, L. (2021). *The Impact of Parental Emigration on Left-Behind Children in Eastern Europe: A Comparative Study*. *Journal of Migration and Health*, 14(2), 115-128. <https://doi.org/10.1016/j.jmh.2021.100045>
- Burton, L. M. (2007). *Childized adults and adultified children: Generational inversion in low-income families*. *Journal of Marriage and Family*, 69(5), 1121–1139.
- Bryceson, D., & Vuorela, U. (Eds.). (2002). *The transnational family: New European frontiers and global networks*. Berg Publishers.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*.
- Burton, L. M. (2007). *Childized adults and adultified children: Generational inversion in low-income families*. *Journal of Marriage and Family*, 69(5), 1121–1139.
- Jurkovic, G. J. (1997). *Lost childhoods: The plight of the parentified child*. Brunner/Mazel.
- Bryceson, D., & Vuorela, U. (Eds.). (2002). *The transnational family: New European frontiers and global networks*. Berg Publishers.
- Levitt, P. (2001). *The transnational villagers*. University of California Press.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality*. Anchor Books.
- Giddens, A. (2009). *Sociology* (6th ed.). Polity Press.